

Kolegium expertů k výkonu rozsudků ESLP a provádění Úmluvy

1. zasedání, Praha, 10/11/2015

*Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování
před Evropským soudem pro lidská práva*

Program prvního zasedání

- A. Úvodní slovo: ministr spravedlnosti
- B. Představení Kolegia
- C. Případy proti ČR aktuálně projednávané Výborem ministrů Rady Evropy
- D. Různé
  - rozsudky ESLP proti jiným státům
  - aktuálně projednávané případy před ESLP proti ČR

A. Úvodní slovo

ministr spravedlnosti
Robert Pelikán

The background image shows the Slovak Parliament building, a large, modern structure with a curved glass facade and two prominent towers. It is situated on a riverbank, with a bridge visible in the foreground. The scene is captured in a blue-tinted, slightly desaturated style. The text 'ministr spravedlnosti Robert Pelikán' is centered over the image in a black, sans-serif font.

B. Představení Kolegia

1. úvod: Kancelář vládního zmocněnce
2. výkon rozsudků ESLP
3. důvody vzniku Kolegia
4. poslání Kolegia
5. složení Kolegia
6. metody práce Kolegia
7. databáze judikatury ESLP v českém jazyce
8. diskuse

B1. Kancelář vládního zmocněnce

- Odbor v sekci mezinárodní a ústavněprávní MSpr
- Dvě základní role:
  1. zastupuje stát před ESLP v řízeních o stížnostech proti ČR
  2. koordinuje výkon rozsudků proti ČR
- Další aktivity (příklady):
  - Připomínky k návrhům právních předpisů z pohledu jejich slučitelnosti s Úmlouvou (srov. čl. 4 odst. 4 LPV)
  - Zpravodaj KVZ (čtvrtletník informující o nové judikatuře ESLP), databáze judikatury ESLP v českém jazyce (viz dále)
  - Působení v expertních skupinách na vnitrostátní úrovni i v orgánech Rady Evropy
  - Přednášková činnost o judikatuře ESLP

B2a. Výkon rozsudků ESLP

Kontrolní mechanismus Úmluvy:

Evropský soud pro lidská práva

Role: 1. ochrana jednotlivců
2. výklad Úmluvy

Výbor ministrů Rady Evropy

Role: dohled nad výkonem rozsudků ESLP

B2b. Výkon rozsudků ESLP

Rozsudky ESLP jsou právně závazné (čl. 46 odst. 1 Úmluvy).

„[R]elelevance rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva dosahuje v českém právu ústavněprávní kvality. (...)

(...) obsah závazného rozsudku ESLP ve věci proti České republice představuje pro ČR závazek, jenž pro ni vyplývá z mezinárodního práva. Česká republika je povinna nejen podle mezinárodního práva, ale i s odkazem na ustanovení čl. 1 odst. 2 Ústavy takové závazky dodržovat. (...)

Orgány veřejné moci jsou povinny přihlížet k judikatuře ESLP jak ve věcech, kde rozhodovaly v řízeních proti České republice, tak i ve věcech, které se sice týkají jiného členského státu Evropské úmluvy, pokud tyto věci mají, podle své povahy, význam též pro interpretaci Evropské úmluvy v českém kontextu.“

(náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 310/05 z 15/11/2006)

B2c. Výkon rozsudků ESLP

Úmluva dopadá do všech oblastí práva i státní moci
(výkladem ESLP)

↓
Zastoupení vašeho ministerstva či instituce zde má svůj význam!

↓
Rozmanitost dopadů Úmluvy na jednotlivé resorty
a složky státní moci

např. činnost policie, soudnictví, vězeňství, zdravotnictví,
sociálně-právní ochrana dětí, regulace nájemních vztahů, přístup ke vzdělání,
daně, restituce, transformace zemědělských družstev

...ALE i...

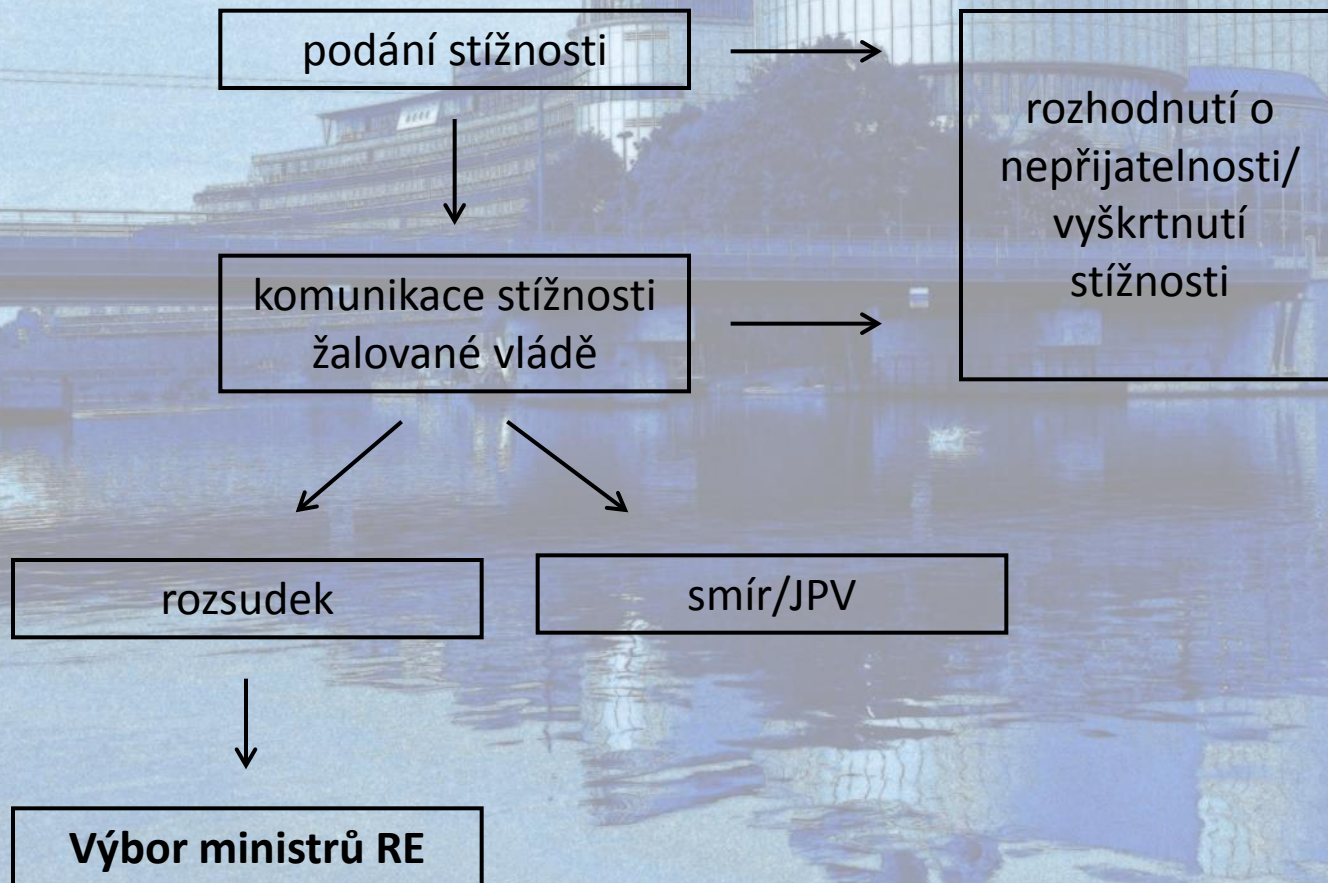
myslivci, ochrana kulturních památek

B2d. Výkon rozsudků ESLP

B2e. Výkon rozsudků ESLP

Povinnosti žalovaného státu po pravomocném rozsudku ESLP:

1. zaplatit stěžovateli částku přiznanou z titulu spravedlivého zadostiučinění (KVZ)
2. přijmout potřebná **(i) individuální a (ii) obecná opatření** (dotčené orgány v koordinaci s KVZ)
3. připravit a zaslat akční zprávu, resp. akční plán (podle stavu implementace), o přijatých opatřeních Výboru ministrů do šesti měsíců od právní moci rozsudku ESLP (KVZ)

B2f. Výkon rozsudků ESLP

Základní pravidlo:

Stát si může zvolit, jaká obecná a/nebo individuální opatření přijme pro výkon rozsudku. Zvolené prostředky však musí být slučitelné se závěry uvedenými v daném rozsudku ESLP.

(i) individuální opatření: ukončení porušování Úmluvy a náprava negativních důsledků pro stěžovatele; ideálně uvedení stěžovatele do situace, v jaké by se nacházel, kdyby k porušení nedošlo (*restitutio in integrum*, např. obnova řízení před ÚS)

(ii) obecná opatření: předejití dalšímu obdobnému porušování jako v daném rozsudku, např. prostřednictvím změn v právní úpravě, rozhodovací činnosti soudů, vnitřních předpisech, správní praxi

B2g. Výkon rozsudků ESLP

Výbor ministrů Rady Evropy...

... provádí kolektivní dohled nad výkonem rozsudků

... složen ze zástupců všech 47 smluvních států Úmluvy

... podpořen odborem pro výkon rozsudků ESLP (součást sekretariátu RE)

... od roku 2011 využívá dvojí postup dohledu:
(i) standardní a (ii) posílený ... jak to probíhá?

... zkoumá, zda stát splnil povinnosti vyplývající z odsuzujícího rozsudku ESLP (viz dále) →>> pokud ANO, přijme konečnou rezoluci uzavírající výkon rozsudku (možnost přijetí i tzv. mezeitímních rezolucí či „předání“ věci ESLP – čl. 46 odst. 4 Úmluvy)

B2h. Výkon rozsudků ESLP

KVZ má koordinační funkci při výkonu rozsudků ESLP.

Dle § 4 zákona č. 186/2011 Sb. příslušné dotčené orgány bez zbytečného odkladu provedou veškerá potřebná individuální a obecná opatření s cílem ukončit porušování Úmluvy v konečném rozsudku ESLP a zabránit dalšímu porušování Úmluvy z obdobných důvodů, pro které ESLP konstatoval jeho porušení. Na žádost Ministerstva spravedlnosti a ve lhůtě jím stanovené dotčené orgány písemně sdělí, jaká konkrétní opatření za tímto účelem přijaly nebo navrhly, popřípadě hodlají přijmout nebo navrhnout, včetně předpokládaného časového harmonogramu jejich přijetí.

Dle článku 4 Statutu vládního zmocněnce (příloha usnesení vlády č. 1024/2009) vládní zmocněnec s příslušnými orgány veřejné moci vytváří koncepci opatření nezbytných k výkonu rozsudků ESLP, navrhuje postup směřující k jejich přijetí a koordinuje vyjádření České republiky pro Výbor ministrů týkající se těchto opatření.

B2i. Výkon rozsudků ESLP

Článek 9 Statutu vládního zmocněnce (příloha usnesení vlády č. 1024/2009):

- (1) Vyžaduje-li rozsudek ESLP ke svému výkonu přijetí individuálních nebo obecných opatření k nápravě, vládní zmocněncem vyzve příslušné orgány veřejné moci, aby v rámci svých pravomocí učinily veškeré potřebné kroky k přijetí takových opatření.
- (2) Časový harmonogram realizace opatření k nápravě stanoví příslušný orgán veřejné moci po dohodě s vládním zmocněncem.
- (3) Nedospějí-li vládní zmocněncem a příslušný orgán veřejné moci ve věci opatření k nápravě ke shodě, rozhodne na návrh ministra spravedlnosti o dalším postupu vláda.
- (4) Vládní zmocněncem informuje příslušný orgán veřejné moci o projednávání výkonu rozsudku ve Výboru ministrů.

B3a. Důvody vzniku Kolegia

Státní orgány *často* nemají dostatečné povědomí o povinnostech vyplývajících z rozsudků ESLP proti ČR.

Věcí dotčené státní orgány mohou mít *často* pocit, že výkon rozsudků a dohled nad ním jsou záležitostí někoho jiného.

V jednotlivých resortech *často* chybí osoba, která by měla dostatečné povědomí o relevantní judikatuře ESLP pro příslušný resort.

Posouzení slučitelnosti návrhů právních předpisů s Úmluvou a judikaturou ESLP je navzdory čl. 4 odst. 4 LPV *často* zcela pomíjeno.

B3b. Důvody vzniku Kolegia

Prohlášení z konference v Bruselu (březen 2015) doporučuje zřídit kontaktní body pro lidská práva v rámci jednotlivých státních orgánů, vytvořit mezi nimi síť a zvážit konání pravidelných vnitrostátních diskusí o výkonu rozsudků ESLP.

Proto ustavujeme Kolegium...

B4. Poslání Kolegia

Finální cíle:

- Úmluva běžnou součástí práce institucí
- zlepšení provádění závazků dle Úmluvy
- předcházení stížnostem k ESLP

Nástroje:

- vedení konstruktivní a odborné diskuse nad jednotlivými rozsudky ESLP proti ČR s cílem doporučit vhodná opatření k jejich výkonu
- možnost diskuse nad dalšími otázkami souvisejícími s prováděním Úmluvy (příležitost nadnést na tomto diskusním fóru relevantní otázky)

B5. Povaha a složení Kolegia

Institucionální zajištění

Dle čl. 5 odst. 5 svého statutu je vládní zmocněnec oprávněn zřídit si poradní orgán pro jakoukoli otázku související s naplňováním jeho poslání obecně nebo ve vztahu k jednotlivým věcem projednávaným ESLP nebo Výborem ministrů RE.

Plénum 31 členů: všechna ministerstva (1 os. na ministerstvo), Parlament (4 os.), Úřad vlády (2 os.), Ústavní soud (1 os.), Nejvyšší soud (1 os.), Nejvyšší správní soud (1 os.), Nejvyšší státní zastupitelství (1 os.), Kancelář veřejného ochránce práv (1 os.), ČAK (1 os.), akademická obec (2 os.), občanská společnost (3 os.)

Možnost pozvání dalších osob (*ad hoc* expertů) dle projednávané problematiky, hostů z parlamentu atd.

B6a. Metody práce Kolegia

Četnost zasedání

Jednou za čtyři až šest měsíců. Které termíny se typově nehodí?
Ad hoc dle potřeby např. vydaného rozsudku ESLP proti ČR.

Před jednáním

Včasné podněty členů ohledně programu zasedání.
Podklady budou rozesílány zhruba týden dopředu.

Průběh jednání

2–3 hodiny; pracovní týmy / užší složení k určitému bodu?

Výhledově

Webová stránka Kolegia – co by měla obsahovat?

- představení Kolegia
- zápisy z jednání
- podklady na jednání?

B6b. Metody práce Kolegia

Výstupy

- přijímány konsensuálně
- vtěleny do zápisu
- půjde o doporučení
  - dalšího postupu určená příslušným orgánům (především resortům) pro úspěšný výkon jednotlivých rozsudků proti ČR
  - dalších opatření, např. k předejití budoucím porušením
- návaznost
  - další korespondence vůči příslušným orgánům
  - odpověď orgánu (viz zákon č. 186/2011 Sb.)
  - zpětná vazba pro Kolegium

B7. Databáze judikatury ESLP

- Cíl zpřístupňovat judikaturu v národních jazycích
- Formy
  - překlady (české rozsudky, některá rozhodnutí)
  - anotace (vše, tj. i vedle překladů)
- Vyhledávací kritéria: kombinace HUDOC a vnitrostátních databází judikatury
- Praktická ukázka: eslp.justice.cz

B8. Diskuse

Máte slovo.

C. Případy proti ČR před VM RE

D. H. a ostatní proti České republice, 13. listopadu 2007

Bureš proti České republice, 18. října 2012

Delta pekárny, a. s. proti České republice, 2. října 2014

Hanzelkovi proti České republice, 11. prosince 2014

D1. Rozsudky ESLP proti jiným státům

Y. Y. proti Turecku, 10. března 2015

– podmínka sterilizace při změně pohlaví

Srov. § 29 odst. 1 NOZ:

Změna pohlaví člověka nastává chirurgickým zákrokem při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů...

D2. Vybrané projednávané věci proti ČR

Maslák (č. 15835/14)

– důkladné osobní prohlídky ve vězeňských zařízeních

Červenka (č. 62507/12)

– zbavení svobody v zařízení sociálních služeb

Novotný (č. 16314/13)

– popření otcovství v případě třetí domněnky

Ledvina (č. 64523/12)

– prostorové odposlechy

Maslák a Michálková, Duong, Tykvová

(č. 52028/13, 21381/11, 54737/13)

– domovní prohlídky

A. Ö. a ostatní (č. 52274/15)

– podmínky pobytu dětí v zařízení pro zajištění cizinců

E. Různé/závěr

Děkujeme za spolupráci.

A photograph of a modern glass building with two towers, reflected in water, with a bridge in the foreground. The building is the main focus, with its glass facade reflecting the sky and water. The towers are prominent features on the roof. The water in the foreground is calm, creating a clear reflection of the building. A bridge with a railing is visible in the middle ground, and a person can be seen walking on it. The sky is a pale blue with some light clouds.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky
před Evropským soudem pro lidská práva

Aktuálně Výborem ministrů Rady Evropy projednáváné rozsudky proti České republice

Podkladový materiál k bodu 3 programu

A. VĚC D. H. A OSTATNÍ PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

1. ZÁVĚR SOUDU

V rozsudku ze dne 13. listopadu 2007 velký senát Soudu konstatoval, že nadměrným zařazováním romských žáků do škol pro lehce mentálně postižené došlo k porušení práva stěžovatelů, 18 romských žáků, na rovný přístup ke vzdělání (porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1).

Anotaci rozsudku naleznete v příloze, překlad rozsudku naleznete [zde](#).

2. VÝKON ROZSUDKU

V únoru 2015 byla Výboru ministrů předložena další zpráva o plnění rozsudku. Zpráva obsahuje přehled dosud přijatých i plánovaných opatření k výkonu rozsudku. Tato opatření zahrnují především legislativní podporu vzdělávání romských žáků (vyhlášky č. 116/2011, 147/2011 a 103/2014 Sb. a novela školského zákona č. 82/2015 Sb.), zefektivnění činnosti školských poradenských zařízení (zavádění nových standardizovaných diagnostických nástrojů, vzdělávání poradenských pracovníků, metodické vedení poradenských pracovníků), zavedení supervizních mechanismů v oblasti diagnostiky (Národní ústav pro vzdělávání), změny v předškolním vzdělávání (otevření přípravných ročníků všem žákům, zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání v mateřské škole), zrušení přílohy rámcového vzdělávacího programu pro žáky s lehkým mentálním postižením a zavedení monitoringu, evidence a statistik v oblasti vzdělávání romských žáků. Zprávu naleznete v příloze.

Zpráva byla Výborem ministrů Rady Evropy projednána počátkem března 2015. Většina delegací členských států Rady Evropy vyjádřila znepokojení nad tím, že podle nejnovějších statistických údajů stále nepřiměřeně velké procento žáků, kteří se vzdělávají podle vzdělávacího programu upraveného pro lehce mentálně postižené, tvoří romští žáci (32,4 %) a že se zdá, že přijímaná opatření přinášejí prospěch spíše neromským žákům (počet těchto žáků vzdělávajících se podle programu pro lehce mentálně postižené meziročně poklesl o 31 %, zatímco u romských žáků jen o 11 %). Zároveň však bylo mnohokrát vysloveno pochopení pro skutečnost, že opatření, která jsou v rámci výkonu rozsudku přijímána, se v praxi mohou výrazněji projevit až za určitou dobu. Velmi kladně byla též přijata novelizace školského zákona provedená zákonem č. 82/2015 Sb., zejména rozsáhlá změna § 16 týkající se podpory vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Určité znepokojení bylo nicméně vyjádřeno nad tím, zda bude naplnění této významné legislativní změny, která má nabýt účinnosti od 1. září 2016, v praxi organizačně a finančně zajištěno. Další projednávání rozsudku bylo naplánováno na červen 2016, a to ve světle informací, jejichž zaslání je od České republiky očekáváno v září 2015 a v únoru 2016. Závěrečné rozhodnutí Výboru ministrů naleznete v příloze, stejně jako dodatečnou zprávu ze září 2015 o praktickém zajištění uvedení novely školského zákona do praxe.

B. VĚC BUREŠ PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

1. ZÁVĚR SOUDU

V rozsudku ze dne 18. října 2012 Soud konstatoval, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy zakazujícího mučení a jiné nelidské či ponižující zacházení, a to jak v jeho hmotněprávní složce z důvodu kurtování stěžovatele na záchytné protialkoholní stanici, tak v jeho procesní složce z důvodu neúčinného vyšetření této události.

Anotaci rozsudku naleznete v příloze, překlad rozsudku naleznete [zde](#).

2. VÝKON ROZSUDKU

V září 2015 byl Výboru ministrů Rady Evropy předložen akční plán, v němž Česká republika informovala především o následujících přijatých či plánovaných opatřeních:

- dotčená psychiatrická léčebna upravila své standardy péče tak, aby byly v souladu se závěry Soudu;
- Kancelář veřejného ochránce práv vykonala v letech 2013 a 2014 systematické návštěvy protialkoholních záchytných stanic mj. za účelem zjištění, jaká je v těchto zařízeních praxe používání omezovacích prostředků. Závěry zprávy veřejné ochránkyně práv, která je k dispozici [zde](#), byly využity při definování potřeby a podoby obecných opatření k výkonu rozsudku ze strany Ministerstva zdravotnictví;
- Ministerstvem zdravotnictví byla vypracována, vládou schválena a následně předložena Poslanecké sněmovně Parlamentu novela zákona o zdravotních službách, která do zákona zavádí zásadu subsidiarity použití omezovacích prostředků (a to jak v podobě použití omezovacího prostředku jako *ultima ratio*, tak v podobě použití nejméně omezujícího prostředku, který je v dané situaci možný) a zakotvuje povinnost poskytovatelů zdravotních služeb vést evidenci použití omezovacích prostředků;
- Ministerstvo zdravotnictví připravuje nový metodický pokyn k používání omezovacích prostředků, který by měl být vydán ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví do konce roku 2015;
- Ministerstvo zdravotnictví připravuje do konce roku 2015 též instrukci pro krajské úřady k postupu a metodám kontroly používání omezovacích prostředků;
- Ministerstvo zdravotnictví konečně připraví vyhlášku, v níž specifikuje minimální požadavky na materiální, technické a personální vybavení záchytných stanic.

Akční plán k výkonu rozsudku naleznete v příloze.

C. VĚC DELTA PEKÁRNY, A. S. PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

1. ZÁVĚR SOUDU

V rozsudku ze dne 2. října 2014 Soud konstatoval, že v souvislosti s nedostatečným soudním přezkumem prohlídky obchodních prostor stěžovatelské společnosti v rámci ochrany hospodářské soutěže bylo porušeno její právo na respektování obydlí a korespondence zaručené článkem 8 Úmluvy.

Anotaci rozsudku naleznete v příloze, překlad rozsudku naleznete [zde](#).

2. VÝKON ROZSUDKU

Koncem července 2015 byl Výboru ministrů předložen akční plán, v němž Česká republika informovala o obecných opatřeních, spočívajících v následujících krocích:

- zprvu Úřad pro ochranu hospodářské soutěže rozhodl, že dočasně nebude provádět místní šetření;
- současně byly vedeny úvahy o různých variantách zajištění řádného soudního přezkumu místních šetření, přičemž pozornost se nakonec soustředila na právní režim žaloby na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu podle § 82 a násl. soudního řádu správního, kterou Soud ostatně označil za nejvhodnější nástroj k zajištění následného soudního přezkumu místního šetření. Z překážek, které použití této žaloby v době skutkových okolností věci *Delta pekárny* bránily, již byla zákonem č. 303/2011 Sb. s účinností od 1. ledna 2012 odstraněna podmínka trvání nebo rizika opakování zásahu. Druhá překážka, vycházející z toliko podpůrného charakteru této žaloby oproti žalobě proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 a násl. soudního řádu správního, potvrzeného judikaturou správních soudů, vyžaduje buď změnu této judikatury, nebo změnu právní úpravy. Jelikož změna judikatury předpokládá, že se vyskytne příležitost, aby se Nejvyšší správní soud k otázce znovu autoritativně vyslovil, dospěly konzultace s dotčenými orgány k závěru, že vhodné bude doplnit § 85 soudního řádu správního tak, aby vedení řízení před správním orgánem nebránilo podání zásahové žaloby proti šetření. Tato změna byla navržena formou připomínky k návrhu novely zákona o ochraně hospodářské soutěže, avšak ÚOHS tuto připomínku nakonec neakceptoval a návrh novely předložil v tomto bodě s rozporem;
- v březnu 2015 oznámil ÚOHS obnovení místních šetření s tím, že podle jeho názoru jsou po rozsudku Soudu vnitrostátní správní soudy povinny vykládat právní úpravu tak, aby umožnily zásahovou žalobu proti šetření. Dá se říci, že se tímto ÚOHS zavázal nebrotit proti takovým žalobám jen z toho důvodu, že je eventuálně možné podat i žalobu proti rozhodnutí.

Akční plán k výkonu rozsudku naleznete v příloze.

D. VĚC HANZELKOVI PROTI ČESKÉ REPUBLICĚ

1. ZÁVĚR SOUDU

V rozsudku ze dne 11. prosince 2014 Soud dospěl k závěru, že v důsledku výkonu předběžného opatření spočívajícího v nuceném návratu do porodnice, kterou stěžovatelé, matka s novorozencem, opustili krátce po porodu, došlo k porušení jejich práva na respektování soukromého a rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy. Dále Soud shledal, že proti uvedenému zásahu ze strany státních orgánů neměli v rozporu s článkem 13 Úmluvy k dispozici účinný prostředek nápravy.

Anotaci rozsudku naleznete v příloze, překlad rozsudku naleznete [zde](#).

2. VÝKON ROZSUDKU

Začátkem října 2015 byl Výboru ministrů Rady Evropy předložen akční plán, v němž Česká republika informovala o obecných opatřeních, z nichž převážná většina již byla přijata:

- ve Věstníku č. [8/2013](#) vydalo Ministerstvo zdravotnictví nový metodický návod o postupu poskytovatelů zdravotních služeb při propouštění novorozenců do vlastního sociálního prostředí, který již za určitých podmínek počítá s propouštěním novorozenců z porodnice před uplynutím doporučených 72 hodin od jejich narození (tzv. ambulantní porod). Zmiňovaný metodický návod byl Soudem kvitován v senátním rozsudku ve věci *Dubská a Krejzová proti České republice* (č. 28859/11 a 28473/12, rozsudek ze dne 11. prosince 2014, § 100);

- v květnu 2015 provedlo Ministerstvo zdravotnictví zhodnocení praktického dopadu daného metodického návodu. Všechny oslovené nemocnice odpověděly, že nový metodický návod dodržují, přičemž většina z nich jej reflektovala také ve svých vnitřních předpisech;
- Ministerstvo práce a sociálních věcí uspořádalo v roce 2015 dva semináře pro orgány sociálně-právní ochrany dětí, kde je ve spolupráci s kanceláří vládního zmocněnce informovalo o důsledcích, které pro orgány sociálně-právní ochrany dětí z rozsudku Soudu vyplývají;
- Ministerstvo práce a sociálních věcí zaslalo všem orgánům sociálně-právní ochrany dětí překlad rozsudku s metodickým vysvětlením, že opuštění nemocnice matkou s dítětem před uplynutím 72 od porodu není dostatečným důvodem pro podání návrhu na vydání předběžného opatření; je totiž třeba, aby byl takový případný návrh založen na konkrétních důvodech, že život či zdraví dotyčného dítěte je v reálném a bezprostředním nebezpečí, přičemž porodnice musí popsat konkrétní vážné zdravotní komplikace, které odůvodňují ponechání novorozence v porodnici;
- v červnu 2015 byla přijata novela Instrukce Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 5. dubna 2007 č. j. 142/2007-ODS-Org, kterou se upravuje postup při výkonu soudních rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé. Podle novelizovaného znění ustanovení § 7 odst. 2 instrukce může pracovník orgánu sociálně-právní ochrany dětí přítomný výkonu rozhodnutí v odůvodněných případech navrhnout přerušeni nebo pokračování v provádění výkonu v jinou dobu, zejména pokud by okamžité provedení výkonu mohlo dítěti způsobit vážnou újmu na zdraví nebo jinak ohrozit jeho psychický nebo citový vývoj;
- pokud jde o shledané porušení článku 13 Úmluvy, legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti připravil návrh změny občanského soudního řádu spočívající v doplnění o § 220a tohoto znění:

„(1) Odvolací soud určí, že odvoláním napadené usnesení o nařízení předběžného opatření, které zaniklo či pozbylo účinků nebo které bylo zrušeno či změněno, bylo nezákonné, shledá-li porušení zákona.

(2) Rozhoduje-li odvolací soud o určení toho, zda napadené usnesení o nařízení předběžného opatření bylo nezákonné, vychází ze skutkového a právního stavu v době vydání usnesení o nařízení předběžného opatření.“;
- navazující novelizace zákona č. 82/1998 Sb. se nejeví jako nutná, jelikož deklaratorní výrok o nezákonnosti soudního rozhodnutí je již nyní co do svých následků praxí i judikaturou postaven naroveň zrušení rozhodnutí, jež mělo způsobit škodu, pro nezákonnost (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. července 2011, sp. zn. 28 Cdo 4158/2009; nálezy Ústavního soudu ze dne 23. února 2012 sp. zn. II. ÚS 2159/2011).

Akční plán k výkonu rozsudku naleznete v příloze.

V Praze dne 3. listopadu 2015

Vypracovali: Mgr. Petr Konůpka
Ota Hlinomaz, LL.M.
Schválil: JUDr. Vít A. Schorm

**Aktuálně Výborem ministrů Rady Evropy
projednávané rozsudky proti České republice**

Příloha podkladového materiálu k bodu 3 programu

Věc D. H. a ostatní proti České republice:

- **anotace rozsudku**
- **revidovaný akční plán výkonu rozsudku z 10/02/2015**
- **rozhodnutí Výboru ministrů Rady Evropy z 12/03/2015**
- **zpráva o implementaci schválené novely školského zákona z 01/09/2015**

Anotace rozsudku velkého senátu Soudu ze dne 13. listopadu 2007 ve věci č. 57325/00 – D. H. a ostatní proti České republice

Velký senát poměrem třinácti hlasů proti čtyřem zvrátil původní rozsudek senátu druhé sekce Soudu ze dne 7. února 2006 a rozhodl, že v případě stěžovatelů, romských dětí zařazených do ostravských zvláštních škol, byl porušen zákaz diskriminace v právu na vzdělání zaručený v článku 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1. Soud všem osmnácti stěžovatelům přiznal náhradu nákladů řízení ve výši 10 000 eur a každému z nich i částku 4 000 eur jako náhradu utrpěné nemajetkové újmy.

(i) Okolnosti případu

Stížnost podalo osmnáct romských dětí z Ostravska nespokojených s tím, že byly v letech 1996 až 1999 buď přímo zařazeny do zvláštních škol, nebo po určité době strávené na základní škole přeřazeny do zvláštních škol. Rodiče se zařazením do zvláštní školy souhlasili či o něj dokonce požádali, o zařazení bylo vydáno písemné rozhodnutí ředitele školy, které obsahovalo poučení o možnosti podat odvolání; žádný z rodičů se však neodvolal. Stěžovatelům bylo též nabídnuto přeřazení do základních škol po složení rozdílových zkoušek; někteří následně začali chodit do základní školy.

Někteří stěžovatelé v červnu 1999 požádali ostravský školský úřad o přezkoumání rozhodnutí o zařazení do zvláštní školy mimo odvolací řízení; školský úřad však žádost odmítl. Dvanáct z osmnácti stěžovatelů následně podalo ústavní stížnost, kterou však Ústavní soud v říjnu 1999 odmítl, zčásti pro zjevnou neopodstatněnost, zčásti pro nepřislušnost, poté, co vyzval příslušné orgány, aby se návrhy stěžovatelů skutečně zabývaly. Ústavní soud zejména nepřijal argumenty stěžovatelů vycházející jen z celkového sociálního kontextu, bez předložení konkrétních důkazů.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Velký senát předně zamítl předběžnou námitku vlády spočívající v nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Třetina stěžovatelů vůbec nepodala ústavní stížnost, žádný ze stěžovatelů nepodal žalobu na ochranu osobnosti. Velký senát v podstatě vyšel ze samotného rozhodnutí Ústavního soudu o ústavní stížnosti dvanácti stěžovatelů. Ústavní soud na stěžovatelích nepožadoval čerpání jiných prostředků nápravy a připustil, že stížnost přesahuje vlastní zájmy stěžovatelů, čímž svému rozhodnutí přiznal obecnější význam. Námitku založenou na rasové diskriminaci ovšem Ústavní soud neakceptoval s tím, že mu nepřísluší hodnotit celkový sociální kontext.

V meritu velký senát nejprve zrekapituloval rozsudek senátu druhé sekce, tvrzení účastníků a vedlejších účastníků (různých intervenujících lidskoprávních organizací). Dále připomenul svůj ustálený výklad pojmu diskriminace obsaženého v článku 14 Úmluvy, včetně skutečnosti, že diskriminace může být dána bez ohledu na zaměření neutrálního opatření na konkrétní skupinu. Rozdílné zacházení zakládající se na etnickému původu, jež je formou rasové diskriminace, v podmínkách současného vývoje nemůže být objektivně odůvodněné. U důkazního břemene stran odlišného zacházení v řízení před ním Soud uvedl, že neexistují procesní překážky pro přípustnost důkazů a že sám hodnotí důkazy volně. Při prokazování rozdílného zacházení se skupinami osob Soud do značné míry vychází ze statistik předložených účastníky řízení. Konečně velký senát uvedl, že zranitelná pozice Romů vyžaduje, aby byla věnována zvláštní pozornost jejich potřebám a způsobu života.

Podle stěžovatelů s nimi bylo zacházeno méně příznivě než s neromskými dětmi nacházejícími se v obdobné situaci a toto odlišné zacházení představovalo nepřímou diskriminaci. Velký senát se inspiroval antidiskriminačními směnicemi Evropských společenství a dospěl k závěru, že při předložení přiměřeně spolehlivých a relevantních statistických údajů je na státu, aby vyvrátil domněnku nepřímé diskriminace. Česká vláda nebyla s to zpochybnit údaje, které od ředitelů ostravských základních a zvláštních škol získali stěžovatelé a podle nichž mj. v roce 1999 tvořili Romové 56 % všech žáků ostravských zvláštních škol, ale jen 2,26 % žáků základních škol. Navíc vláda v různých zprávách předkládaných mezinárodním kontrolním orgánům více či méně konkrétně sama

připouštěla, že romské děti bývají často zařazovány do zvláštních škol. Tato praxe byla konstatována i mezinárodními kontrolními orgány. Jsou-li prokázány diskriminační účinky určité praxe, není nepřítomnost diskriminačního úmyslu na straně příslušných orgánů podstatná.

Vláda ve své obhajobě poukazovala především na to, že každé dítě bylo před zařazením do zvláštní školy odborně testováno a že se zařazením do zvláštní školy rodiče dítěte souhlasili (nebo o ně dokonce požádali). Velký senát nicméně uvěřil kritice údajné neobjektivnosti používaných testů a jejich neadaptovanosti na romskou populaci. Pokud jde o souhlas rodičů, nezdálo se velkému senátu, že by tento souhlas byl, s ohledem na nízký stupeň vzdělání a jiná znevýhodnění romských rodičů, dostatečně informovaný; podle velkého senátu ovšem každopádně nelze připustit vzdání se práva na ochranu před rasovou diskriminací, neboť takový krok by byl v rozporu s důležitým obecným zájmem.

Na závěr svých meritorních úvah velký senát ocenil, že se Česká republika pokouší řešit problém vzdělávání romských žáků. Proces přijímání romských žáků do zvláštních škol však nebyl doplněn o potřebné záruky, které by zajistily, že stát přihlédne ke specifickým potřebám romských dětí daným jejich znevýhodněným postavením, jinými slovy, že stát dokáže vzít v potaz jejich možnou rasovou diskriminaci, kterou Ústavní soud ve svém rozhodnutí pominul. Stěžovatelům se nedostalo vzdělání srovnatelného se vzděláním poskytovaným na základních školách, což jejich situaci ještě zhoršilo. Mezi použitými prostředky (zařazením do zvláštních škol) a sledovaným cílem (zajištěním vzdělání) tedy neexistoval vztah přiměřenosti. Uplatňování příslušných předpisů mělo v rozhodné době nepřiměřeně škodlivý dopad na romskou komunitu a tedy i na stěžovatele jako její příslušníky, v důsledku čehož „se již Soud nemusí zabývat jejich individuálními případy“. Došlo tedy k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení se článkem 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

K rozsudku byla připojena čtyři nesouhlasná stanoviska soudců zvolených za Českou republiku, Slovensko, Slovinsko a Španělsko.

**REVISED ACTION PLAN FOR THE EXECUTION
OF THE JUDGMENT OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
IN THE CASE OF *D.H. AND OTHERS V. THE CZECH REPUBLIC***

“EQUAL OPPORTUNITIES”

10 FEBRUARY 2015

The submitted Revised Action Plan for the Execution of the Judgment in the case of *D. H. and Others v. the Czech Republic* contains an overview of measures for the execution of the judgment that have been implemented to date as well as an overview of measures that will be implemented for the execution of the judgment. The Revised Action Plan therefore replaces the Consolidated Action Plan, which was submitted to the Council of Ministers of the Council of Europe on 16 November 2012.

I. CASE DESCRIPTION

In its judgment of 13 November 2007 the Court found a violation of the applicants’ right not to be discriminated against, safeguarded by Article 14 of the Convention, in connection with their right to education guaranteed by Article 2 of Protocol No. 1 to the Convention.

The Grand Chamber concluded that the impugned situation amounted to indirect discrimination because a neutrally conceived measure (the possibility to place a child in a special school for children with mild mental disability) had a disproportionate effect on Roma pupils, and it was not possible to explain this effect by the compulsory use of the testing of the children by experts or by the parents’ consent with the placement (i.e. it could not be objectively justified).

According to the Grand Chamber, the procedure of placement to special schools did not include sufficient safeguards that would have ensured respect for Roma children’s right to education on an equal footing with children belonging to the majority population.

II. INDIVIDUAL MEASURES

The just satisfaction awarded by the Court was paid to individual applicants in accordance with the judgment.

As for other individual measures, the Government is of the opinion that no particular steps are required given that the applicants are all older than fifteen and therefore are no longer in the compulsory schooling system. Nevertheless, it is worth mentioning that beyond their obligations stemming from the judgment of the Court, during spring 2008, the MEYS informed the applicants by individual letters of the existing offer of complementary education near to their living place.

III. GENERAL MEASURES

A. LEGISLATIVE SUPPORT FOR THE EDUCATION OF ROMA PUPILS (former measures A and B)	
Adopted measures	<p>1) Decree No. 147/2011 – amendment to the Decree on the education of children, pupils and students with special educational needs and exceptionally gifted children, pupils and students</p> <p>The most important changes relevant for the execution of the judgment:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) A rule is set that pupils with a health or social disadvantage may be educated at schools or in classes designated for pupils with a health disability only in exceptional cases and only for the necessary period of time to offset their disadvantage; at the same time, their number must not exceed 25% of the overall number of pupils in a given class or group; b) Auxiliary and compensatory measures are defined; c) A target group of pupils with special educational needs is defined and a definition of the terms “with a health disadvantage”, “with a social disadvantage” and “with a health disability” is given; d) The elements of informed consent to the placement of a pupil into a school or class for pupils with a health disability are laid down; e) The conditions for a pupil’s diagnostic stay that precedes the pupil’s placement into a school and a class designated for pupils with a health disability are specified and made more stringent. <p>Implementation date: 1 September 2011</p> <p>2) Decree No. 116/2011 Sb. – amendment to the Decree on the provision of counselling services at schools and in school counselling facilities</p> <p>The most important changes relevant for the execution of the judgment:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) A rule is set that the validity of a recommendation given to a pupil to be placed into a school or educational programme for pupils with a health disability will be for a maximum period of one year; b) A duty is set for school counselling facilities to notify a pupil or his/her statutory representative about the need for new diagnostics before the validity of the pupil’s recommendation expires. <p>Implementation date: 1 September 2011</p>

	<p>3) Decree No. 103/2014 – amendment to the Decree on the education of children, pupils and students with special educational needs and exceptionally gifted children, pupils and students and to the Decree on the provision of counselling services at schools and in school counselling facilities</p> <p>The most important changes relevant for the execution of the judgment:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) A pupil with a social disadvantage must not be educated in a class or group for pupils with a health disability anymore; b) A pupil with a health disadvantage must not be placed into a class or group for pupils with a mild mental disability anymore; c) Beyond the existing prerequisites for the placement of a pupil with a health disadvantage into a class or group for pupils with a health disability (exceptional character of the placement; placement only for the necessary period of time; a maximum placement period of 5 months; placement solely in the pupil’s interests; placement for the sake of offsetting a disadvantage; placement upon a recommendation by a school counselling facility) an additional guarantee has been introduced, namely the need to submit a medical doctor’s confirmation proving the existence of a specific health disadvantage; d) A pupil without a health disability must not be educated pursuant to an educational programme for pupils with a health disability anymore, not even if the pupil is placed into a class designated for pupils with a health disability; e) School counselling facilities will regularly evaluate whether the placement of a pupil into an educational programme modified for pupils with a health disability, the mode of his/her education and the provided auxiliary measures reflect his/her special educational needs. In the case of a pupil placed into a FEP BE MMD, evaluation will be done within a year following placement at the latest; further evaluation will be done at the end of the third, fifth and last grade of compulsory school attendance; f) A diagnostic stay must not take place at schools and in classes established for pupils with a mild mental disability anymore. <p>Compliance with this new legal regulation is inspected by the CSI, which periodically once a year carries out a survey at schools with the aim of identifying the presence of pupils in inadequate programmes or classes. The first survey took place in autumn 2014.</p> <p>Implementation date: 1 September 2014</p>
<p>Planned measures</p>	<p>None.</p> <p>Related measures that go beyond the execution of the judgment:</p> <p>As the Government already informed the Council of Ministers in April 2014, the above amendments to the Decrees are only a temporary arrangement necessitated by the</p>

need to speed up the execution of the judgment in the case of *D. H. and Others*. At the same time, the MEYS prepared an extensive amendment to the Education Act, the purpose of which is a comprehensive change of the education of pupils with special educational needs as well as strengthening of inclusive environment at primary schools.

In the first place, categorisation of pupils (pupils with a social disadvantage, pupils with a health disadvantage and pupils with a health disability) will be waived. Instead, the Act will declare equal access to education for all pupils and list auxiliary measures necessary to guarantee the maximum achievable full-fledged education in the mainstream for all pupils. Classification of auxiliary measures will thus be at the forefront and classification of special educational needs will then be derived from it.

The amendment to the Education Act will introduce a new definition of a “pupil with special educational needs” who will now be seen as a pupil who needs auxiliary measures in order to fulfil his/her educational possibilities and pursue his/her right to education on an equal footing with others. Auxiliary measures will be selected so as to reflect a pupil’s state of health, cultural and social environment and/or different living conditions. It does not aim to define obstacles on the part of the pupil but to provide the necessary support whilst recognising the pupil as a full-fledged person.

The starting point of the new wording is that pupils have the right to be guaranteed that the environment removes or overcomes implied obstacles, often stemming from a one-sided view that the majority has about educational needs or social stereotypes. Pupils with special educational needs are thus perceived from a perspective contained e.g. in the Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

In September 2014 the amendment to the Education Act was submitted to the Chamber of Deputies of the Parliament where it is currently in the third reading. The effect of the amendment to the Education Act is envisaged as of 1 September 2016 (the originally scheduled date of 1 January 2016 has been changed to the beginning of a new school year so that schools and school counselling facilities are able to prepare for the change and so that the process does not disrupt the school year).

Amendments to Decrees Nos. 72/2005 and 73/2005 will immediately follow up on the amendment to the Education Act, with the primary purpose of specifying individual auxiliary measures. Nevertheless, the Decrees will still contain the above mentioned changes that have already been made in relation to Roma pupils.

Implementation date: 1 September 2016

B. INCREASING THE EFFICIENCY OF SCHOOL COUNSELLING FACILITIES AND SCHOOL COUNSELLING DEPARTMENTS (former measure C)

Adopted measures

1) Introduction of new standardised diagnostic instruments into practice

In December 2012 an expert group was established on diagnostic instruments in the education system, which came up with a study that provided a systematic description of instruments available in the field of MMD. The MEYS subsequently launched a development programme in the amount of EUR 80,000 for supporting the introduction of new or less available diagnostic instruments including training necessary for their use in practice.

In 2013 the Czech adaptation of the IDS test was published and put into practice, containing 21 subtests. The IDS (Intelligence and Development Scales) diagnostic instrument, which is greatly influenced by the Binet-Simon test, has been designed to diagnose intelligence of children and their general developmental level. Its subtests focus on establishing cognitive prerequisites, motor skills, social and emotional competencies, mathematical and language skills and performance motivation. The IDS tries to capture the interaction of these individual areas and thus establish a comprehensive profile of a child. It aims at identifying the strengths and weaknesses of the analysed child and also determines the basis from which further intervention and therapeutic methods are derived.

Standardisation of the CFT 20-R test was also completed in 2013. The CFT 20-R is a method aimed at measuring fluid intelligence, which is presumed to be innate to a certain extent. The stimuli are based on a similar principle as Raven's matrices. Among other things, this test has been thoroughly standardised for a population of socio-culturally disadvantaged children (both locally and on an international scale to an extent unmatched by numerous other tests) and its results will be interpreted accordingly. As part of the standardisation 1,682 children were tested, of whom 276 Roma and a total of 579 socially disadvantaged children. In 2014 the data underwent a more thorough analysis and a detailed test manual was prepared for publication.

Implementation date: 2012 – 2014

2) Training of counselling experts in the use of diagnostic instruments

As part of the above development programme a total of 149 experts were trained in the Woodcock-Johnson (WJ-IE) test administration between 2013 and 2014. In the previous period, 335 experts were trained, i.e. 484 psychologists in total.

A total of 314 experts were trained in the use of the IDS test between 2013 and 2014.

Besides, between 2013 and 2014, 205 experts were trained in the use of the MaTeRS test (that maps a child's readiness for school).

Thanks to support provided by the MEYS in 2014 the needs of counselling facilities

were met very evenly in the territory of the whole Czech Republic and as a result each centre now has relevant tests at its disposal as well as staff trained in administration of these tests.

Implementation date: 2013 – 2014

3) Methodological guidance of counselling staff

Methodological guidance takes the form of continuous training programmes, meetings of directors of all pedagogical and psychological counselling facilities and remedial teaching centres (organised by the National Institute for Education in cooperation with the MEYS), methodological groups (i.e. expert groups dedicated to a specific topic) which discuss the issues of applying new working methods in counselling facilities and prepare methodologies.

Methodological documents have been prepared about standard activities of counselling staff. Besides, basic starting points for work and a standard of counselling services have been defined within the RAMPS project (a European project aimed at school counselling services that was implemented between 2012 and 2014). Furthermore, the NIE appointed working groups that were dedicated to a professional standard, a testing standard and possible organisational changes in the education of pupils with MMD.

In 2014 the NIE in collaboration with an expert group for MMD diagnostics came up with a standard (methodology) for diagnosing cognitive skills of pupils with special educational needs who come from a socially different background. Work on the methodology started in April 2014 and at the end of the year the methodology underwent thorough external examination with the presence of both Czech and foreign experts. Ideas submitted by NGOs and other experts on diagnosing mental disability, which were presented at roundtables organised by the MEYS, were also made use of. In January 2015 the comments made by experts were incorporated and the standard was ready to be submitted to the MEYS to undergo the approval procedure.

The standard is a methodological document whose content logically incorporates general principles of cognitive skills diagnostics, individual aspects of diagnosing mental disability as well as a description of specific features of the method in disadvantaged pupils. The document focuses on key principles that ensure a proper diagnostic method and that should prevent incorrect diagnostic conclusions.

Among other things, the document describes current diagnostic criteria of mental disability, procedures governing rough assessment of social disadvantage, prerequisites of culturally appropriate diagnostics and modalities of using interventions and dynamic diagnostics. Besides, it also specifies certain approaches to modifying a diagnostic conclusion depending on specific living conditions of the pupil, for which sufficiently specific guidelines are not provided even by test manuals. The standard emphasizes the use of a broad range of information about a pupil. It also highlights the need for interventions (i.e. specific support for the pupil), the need for monitoring response to the intervention and the need for dynamic diagnostics in ambiguous cases and in cases of pupils with a major social disadvantage. A diagnosis should be made only when there is a sufficient certainty that a correct diagnostic

	<p>conclusion has been arrived at.</p> <p>The NIE will provide the necessary methodological support when the standard is introduced into practice. At the same time, the standard will be used for reviews, which the amendment to the Education Act will allow (see measure C).</p> <p>In parallel to the above standard the NIE prepared also general standards for diagnostic methods of school counselling facilities. These standards are to a certain extent complementary and should govern other more general aspects of diagnostics in school counselling facilities. The document is currently in the consultation procedure and will be finalised by April 2015 at the latest.</p> <p>Implementation date: 2014 – January 2015</p> <p>4) Survey of activities of school counselling facilities and school counselling departments</p> <p>Each year (for the first time in March 2014 and for the second time in January 2015) a survey is carried out in school counselling facilities with the aim to obtain detailed data on the process of issuing a recommendation for the placement of pupils into pertinent educational programmes on the basis of diagnostics. This survey is done by the CSI in collaboration with the NIE (for the results see below, measure F).</p> <p>Implementation date: March 2014, January 2015</p>
<p>Planned measures</p>	<p>1) Introduction of new standardised diagnostic instruments into practice</p> <p>In 2015 psychologists will have a complete set of the CFT 20-R test at their disposal (currently the test is being prepared for publication). Details about this test can be found above. Since this is a single-dimensional test with a detailed type of tasks and since the manual includes all important information, its administration in practice is possible even without accompanying training of psychologists in school counselling facilities. Nevertheless, training about this instrument will be available for interested experts.</p> <p>Besides, a test of adaptive skills will be prepared (involving tests focusing on social and communication skills, a child’s response to a specific situation and his/her ability to socialise) and the principles of dynamic diagnostics that interconnect psychological, remedial teaching and pedagogical diagnostics will be added into diagnostic methods. These steps are linked with introducing of the above mentioned methodological guidance for diagnosing children with special educational needs from a socio-culturally different background into practice.</p> <p>Implementation date: 2015 – 2016</p> <p>2) Training of counselling staff in the use of diagnostic and intervention instruments and in drawing conclusions from examinations</p> <p>Training of counselling staff in administration of IDS and MaTeRS tests will continue.</p> <p>Besides, workshops presenting case studies about the tests used by experts (WJ-IE,</p>

IDS, MaTeRS) will take place.

Counselling staff will also be trained in the principles of dynamic diagnostics (this procedure of working with a pupil is based on evaluating the pupil's progress following provided intervention and it helps to specify the pupil's learning potential).

Counselling staff will also be acquainted with a methodological guidance for diagnosing children with special educational needs from a socio-culturally different background (more about the methodology above).

Implementation date: 2015 – 2016

3) Methodological guidance of counselling staff

In particular the following workshops focusing on methodological guidance of counselling staff have been planned for 2015:

- a) Methodological guidance of directors of school counselling facilities in the form of workshops on diagnosing and determining educational support for pupils from a socio-culturally disadvantaged background;
- b) Three workshops on diagnostics and interventions for these pupils, with the possibility of consultations on the selection of diagnostic and intervention methods;
- c) Four workshops with authorities establishing school counselling facilities, focusing on counselling services in regions (writing reports from examinations, recommendations about education, staffing of facilities, related legislative steps) in cooperation with the MEYS.

The standard for diagnosing cognitive skills of pupils with special educational needs that has been described above will be published at the beginning of 2015 and it will be subsequently introduced into practice, with support provided by the NIE.

The general standards for diagnostic methods of school counselling facilities that have been described above will be completed, published and introduced into practice in 2015 as well.

Implementation date: 2015

4) Survey of activities of school counselling facilities and school counselling departments

The CSI will carry out a regular annual survey that will pertain to the 2014/2015 school year (for more details see below, measure F).

Implementation date: January 2016

**C. SUPERVISORY MECHANISMS IN THE AREA OF DIAGNOSTICS AND COUNSELLING FACILITIES
(former measure D)**

Planned
measures

1) Establishment of a review body in the field of diagnostics

At present there is no review centre in the Czech Republic. In case of disagreement with the procedure or outcomes of an examination carried out by a school counselling facility, each pupil (or his/her statutory representative) has an opportunity to approach a different facility where the pupil will be re-examined.

The amendment to the Education Act, which is at present debated by the Chamber of Deputies, stipulates that the NIE, a legal entity established and entrusted by the MEYS, shall serve as a review body. The outputs of activities of school counselling facilities, namely reports and recommendations, will be subject to review from now on. A review may be requested either by the pupil, his/her statutory representative, school, public authority body and the CSI. If need be, the review procedure may include a new examination of the pupil's educational needs, which may be done only with the consent of the pupil (or his/her statutory representative).

The amendment to the Education Act will also provide other mechanisms for dealing with a recommendation made by a school counselling facility: it will make it possible to select an alternative auxiliary measure than the one proposed in the recommendation if it is not contrary to the pupil's interest. Potential disputes about the fulfilment of a recommendation will be settled through negotiation. Subsequently, the statutory representative will have an opportunity to resort to the Regional Authority.

The NIE will retain the role of conceptual management and development of the field of counselling. The CSI will have the principal task of reviewing whether recommendations made by a counselling facility have been fulfilled in accordance with the Education Act.

Implementation date: 1 September 2016

2) Modification of data collection and reporting in school counselling facilities

In relation to the amendment to the Education Act, unified record-keeping and reporting of performed counselling services and recommended auxiliary measures will be established and introduced in school counselling facilities. More precise record-keeping will make it possible to better monitor activities of school counselling facilities and fulfilment of auxiliary measures.

Implementation date: 1 September 2016

D. PRE-SCHOOL EDUCATION AND PREPARATORY CLASSES (former measure F)

Planned measures	<p>1) Opening of preparatory classes at primary schools for all pupils</p> <p>Education in preparatory classes is currently available only for socially disadvantaged children. The amendment to the Education Act, which is being passed, will make it possible for all pupils to be educated in preparatory classes. One of the envisaged effects of this measure is to eliminate the risk of segregating Roma pupils in pre-school education. Preparatory classes will continue to be included in the regime of auxiliary measures.</p> <p>Implementation date: 1 September 2016</p> <p>2) Introduction of mandatory attendance of the last grade of pre-school education in nursery schools</p> <p>In 2015 the MEYS will prepare another amendment to the Education Act that will lead towards the introduction of mandatory attendance of the last grade of nursery school for all pupils. At the same time, the rule that the last year of nursery school is free of charge will remain valid. The aim is to ensure that all children successfully commence basic education.</p> <p>Related to this intention are other measures, which pertain to increasing the overall capacity of pre-school education, monitoring and intervention aimed at children who do not attend a nursery school, improvement of cooperation with parents, enforceability of the fulfilment of parental duties and improvement of financial support of schools.</p> <p>Implementation date: 1 September 2017 (depending, however, on sufficient capacity-building for the implementation of this measure)</p>
------------------	---

E. POSITION OF THE FEP BE MMD (former measure G)

Planned measures	<p>At present all pupils with MMD, i.e. not only those placed into “practical primary schools” but also those who are individually integrated in mainstream primary schools are educated pursuant to the FEP BE MMD. The MEYS is planning to repeal this Annex that governs the education of pupils with MMD.</p> <p>At the same time, amendment to a part of Chapter 8 of the FEP BE that governs the education of pupils with special educational needs will be prepared and possibly also other parts of the FEP BE so as to take into account the specific features of all pupils including those who have been educated pursuant to the FEP BE MMD to date.</p> <p>The above change of the educational programme will presumably necessitate</p>
------------------	---

	<p>changes in the organisation of education of pupils with MMD. These changes, which pertain mostly to ensuring adequate educational support through auxiliary measures, are being prepared by the MEYS in cooperation with the NIE and representatives of the expert public.</p> <p>Implementation date: 1 September 2016</p>
--	--

F. MONITORING, RECORD-KEEPING AND STATISTICS IN THE AREA OF ROMA PUPIL EDUCATION (former measure E)	
<p>Adopted measures</p>	<p>1) Amendment to Decree No. 364/2005</p> <p>An amendment to Decree No. 364/2005 on the Documentation of Schools and School Facilities, which introduced the duty for schools to keep records about the number of children educated in FEP BE MMD including information whether these pupils are integrated in groups or individually, and to transmit both pieces of information to the MEYS, have been adopted. The Decree was published in the Collection of Laws under No. 131/2013.</p> <p>Implementation date: 1 July 2013</p> <p>2) Surveys to establish the number of Roma pupils educated pursuant to the FEP BE MMD</p> <p>Starting in 2013 the CSI carries an annual survey that follows up on the Consolidated Action Plan for the execution of the judgment and that aims at monitoring long-term trends in the education of pupils pursuant to the FEP BE MMD, with a special focus on Roma pupils. The surveyed sample includes schools that educate five or more pupils with diagnosed MMD in a given school year. Thus, the sample of surveyed schools may differ year-on-year.</p> <p>For the sake of this survey the CSI uses the definition of “Roma” used in the Analysis of Socially Excluded Roma Neighbourhoods and of the Absorption Capacity of Entities Operating in This Field, which is one of the outputs of a project of the same name from 2006 implemented by the Ministry of Labour and Social Affairs and Government Council for Roma Minority Affairs. A Roma is an individual who considers himself/herself to be a Roma without necessarily acknowledging this under all circumstances (e.g. during a census) and/or is considered to be a Roma by a significant part of his/her neighbourhood on the basis of actual or supposed indicators (anthropological, cultural or social).</p> <p>The number of Roma pupils according to the above definition is determined in individual schools by school headmasters in collaboration with teachers who teach in individual classes, are responsible for education pursuant to the Education Act and are partners for the Czech School Inspectorate in providing cooperation during inspections. With regard to the content of the definition it is absolutely vital to know as much background information about individual pupils as possible and it is only the</p>

school that has this information.

The validity of provided data is verified by the CSI. If the CSI suspects a discrepancy in the number of reported Roma pupils, it may carry out a subsequent inspection and also file a motion with the MEYS to inspect how public funds are handled by the school in question.

In autumn 2013 the assessed sample included 478 schools for which complete data were available. The following table gives the results of the survey:

Table No. 1

The 2013/2014 school year	Number	Share (in %)
Number of pupils educated pursuant to the FEP BE	41,643	–
<i>Of whom Roma pupils</i>	4,278	10.3
Number of pupils educated pursuant to the FEP BE MMD	14,908	–
<i>Of whom Roma pupils</i>	4,198	28.2

In the 2014/2015 school year the surveyed sample comprised 444 schools, which had already been surveyed in 2013. The results of the survey are presented in the following table:

Table No. 2

The 2014/2015 school year	Number	Share (in %)
Number of pupils educated pursuant to the FEP BE	44,500	–
<i>Of whom Roma pupils</i>	4,209	9.5
Number of pupils educated pursuant to the FEP BE MMD	10,695	–
<i>Of whom Roma pupils</i>	3,468	32.4

Table No. 3: Year-on-year comparison of the number of Roma pupils

Year-on-year comparison	2013/2014*	2014/2015	Year-on-year difference	Year-on-year difference in %
Number of pupils educated pursuant to the FEP BE	37,417	44,500	7,083	+ 19%
Of whom Roma pupils educated pursuant to the FEP BE	3,764	4,209	445	+ 12%
Number of pupils educated pursuant to the FEP BE MMD	14,333	10,695	- 3,638	- 25%
Of whom Roma pupils educated pursuant to the FEP BE MMD	3,908	3,468	- 440	- 11%

*Data for the 2013/2014 school year are lower than in table No. 1: the reason is that only identical schools have been compared from the 2013/2014 and 2014/2015 surveys (i.e. a total of 444 schools).

The year-on-year comparison of the assessed sample of 444 schools shows the following:

1. **The number of Roma pupils educated pursuant to the FEP BE is on the rise:** the year-on-year increase amounts to 12% (445 pupils).
2. **The number of Roma pupils educated pursuant to the FEP BE MMD is falling:** the year-on-year decrease amounts to 11%(440 pupils).

The above data clearly show that the Czech Republic is succeeding in reducing the number of Roma pupils educated pursuant to the FEP BE MMD.

Going beyond the survey carried out by the CSI, it may also be said on the basis of available statistical data on primary school pupils that **the number of pupils with MMD educated in the form of individual integration into mainstream classes has been increasing long-term.**

Since 2009 this number has increased by more than 110 % (see Table No. 4). These data show that disadvantaged pupils in the Czech education system are continuously integrated into mainstream schools and classes.

Table No. 4: Primary schools – pupils with MMD in the 2008/2009 to 2013/2014 school years

Primary schools	08/09	09/10	10/11	11/12	12/13	13/14	14/15
Pupils with MMD individually integrated into mainstream classes of primary schools	782	794	877	1,070	1,191	1,299	1,674

3. Surveys in school counselling facilities

Starting from 2014, the MEYS in cooperation with the CSI carry out regular annual surveys in school counselling facilities. The aim of the surveys is to establish the level of implementation of systemic measures (e.g. measures required by Decrees Nos. 72/2005 and 73/2005) in the field of diagnostics and to examine the practice of issuing recommendations for the placement of pupils into respective educational programmes by school counselling facilities so as to be able to subsequently compare the data with the actual situation at schools.

So far the survey was carried out in March 2014 (data for the 2012/2013 school year were gathered) and in January 2015 (data for the 2013/2014 school year were gathered and additional information for the 2012/2013 school year was requested).

Main conclusions of the surveys:

1. Counselling facilities use newer and more up-to-date instruments for diagnosis more often than in the previous school year

Many more school counselling facilities state that they use the Woodcock-Johnson International test (70.7% of PPC and 32.3% RTF instead of 57.5% PPC and 9.9% RTF), the SON R test (34.1% of PPC and 46.9% RTF instead of 20% of PPC and 31.9% RTF).

Use of the IDS test is also getting more widespread in school counselling facilities: this instrument, which was published only at the end of 2013, is used for diagnosing MMD already by 12.2% PPC and 6.3% RTF.

2. Mechanisms of re-examinations of clients which enable to change a pupil's placement into an educational programme have been set. Counselling facilities proceed in accordance with legislation in force and pursue re-

	<p>diagnostics as stipulated by Decree No. 116/2011 (see measure A above). A high percentage of statutory representatives respond to the call, undergo re-diagnostics with their children and show interest in it.</p> <p>3. A child's statutory representative has a crucial influence on deciding on the way the child will be educated; it is the statutory representative who makes the final decision whether the recommendation made by a school counselling facility will be used or not.</p> <p>It happens that even though a Roma pupil is recommended for transfer from the FEP BE MMD into the FEP BE, the transfer does not take place due to the decision made by the child's statutory representatives. So as to minimize the occurrence of these situations, the amendment to the Education Act lays down the duty of school counselling facilities to submit issued recommendations not only to statutory representatives but also to the schools themselves. The aim is to prevent pupils from staying in educational programmes with a reduced curriculum if there is no objective reason for that.</p> <p>Implementation date: March 2014, January 2015</p>
Planned measures	<p>1) Surveys to establish the number of Roma pupils educated pursuant to the FEP BE MMD</p> <p>Date of the next survey: December 2015</p> <p>In 2015 the survey will be carried out in autumn on the basis of data the schools have from the new school year so as to make sure that the information is up to date. Data from this survey will be available in January 2016 at the latest.</p> <p>2) Surveys in school counselling facilities</p> <p>Date of the next survey: March 2016</p> <p>The survey will concern the 2014/2015 school year. Again, further questions will be added that will specify the issues even more.</p>

G. CONSULTATIONS WITH STAKEHOLDERS (former measure H)	
Adopted measures	<p>The MEYS considers it to be of utmost importance to have permanent feedback from relevant stakeholders. Therefore, the following meetings or events have been organised:</p> <p>1) Forum of Non-governmental Organisations</p> <p>The Forum was established in 2012. The Government Representative for Human</p>

	<p>Rights, representatives from the Office of the Ombudsman, Ministry of Labour and Social Affairs, CSI, Social Inclusion Agency, Government Council for Roma Minority Affairs, professional associations (Association of the Staff of PPC, Association of the Staff of RTF, Association of Primary School Teachers, Association of Remedial Teachers of the Czech Republic, Association of Primary School Headmasters, Czech-Moravian Trade Union of Education Staff) and non-governmental organisations (European Roma Rights Centre, Amnesty International, Czech Society of Inclusive Education, Romodrom, Open Society fond, Word 21, LUMOS, League of Human Rights, Roma Education Fund) got involved in its activities.</p> <p>In 2013 the Forum met three times. The main discussion topics included the envisaged amendment to Section 16 of the Education Act, amendments to Decrees Nos. 72/2005 and 73/2005, amendment to Decree No. 364/2005, state of execution of the Consolidated Action Plan for the execution of the judgment, introduction of new diagnostic instruments and familiarisation with the results of the CSI survey.</p> <p>Implementation date: 2012 – 2013</p> <p>2) Roundtable on inclusive education</p> <p>In 2014 national roundtables dedicated to debating key topics of education in the Czech Republic were established by the MEYS. The aim of the roundtables is to open discussion about priority topics of the MEYS with the participation of stakeholders from the school environment and professional organisations as well as associations. Permanent roundtable members include representatives of professional organisations, public administration, local administration, the academia, schools and school counselling facilities, experts on the given topics, non-governmental organisations and the ombudsman. A separate roundtable was established for the field of inclusive education, which directly follows up on the activities of the Forum of Non-governmental Organisations.</p> <p>The roundtable on inclusive education started its activities by a meeting held in April 2014, which aimed at introducing and debating the proposed amendment to Section 16 of the Education Act, proposed amendments to Decrees Nos. 72/2005 and 73/2005, as well as providing information about the fulfilment of the Consolidated Action Plan on the execution of the judgment.</p> <p>Implementation date: 2014</p>
<p>Planned measures</p>	<p>Roundtable on inclusive education</p> <p>Another roundtable meeting has been scheduled for April 2015. It will be dedicated primarily to providing information about the fulfilment of the Consolidated Action Plan for the execution of the judgment as well as information about the state of legislative process concerning the amendment to Section 16 of the Education Act. The roundtable will then meet again in the second half of 2015.</p> <p>Implementation date: 2015</p>

ANNEX – VOCABULARY AND ACRONYMS

FEP BE = Framework Educational Programme for Basic Education

A document issued by the MEYS that stipulates the binding content and objectives of basic education and defines a framework for the preparation of School Educational Programmes.

FEP BE MMD = Framework Educational Programme for Basic Education – an Annex governing the education of pupils with a mild mental disability

A component of FEP BE that governs the adaptation of the educational programme to the needs and educational possibilities of pupils with a mild mental disability and that also adjusts the process of education to the degree of mental and physical development of those pupils.

Ombudsman = Public Defender of Rights

In accordance with Act No. 349/1999, which makes provision with respect to the Public Defender of Rights, the Ombudsman protects people against the conduct of authorities and other institutions if the conduct is against the law, does not correspond to the principles of democratic rule of law and good governance, as well as against their failure to act, thus contributing to the protection of fundamental rights and freedoms.

MEYS = Ministry of Education, Youth and Sports

CSI = Czech School Inspectorate

Office that reports to the MEYS, established upon statute to monitor and evaluate the efficiency of the system of education, inspect the quality of education and compliance with legal regulations at schools and in school facilities.

MMD = Mild Mental Disability

NIE = National Institute for Education

PPC = Pedagogical and Psychological Counselling Facility

RTF = Remedial Teaching Facility

CASE No. 5

1222nd meeting – 12 March 2015

Case against the Czech Republic

Application	Case	Judgment of	Final on
57325/00	D.H. AND OTHERS	13/11/2007	Grand Chamber

[CM/Inf/DH\(2010\)47](#), [DH-DD\(2015\)161](#), [DH-DD\(2014\)1145](#), [DH-DD\(2014\)541](#), [DH-DD\(2014\)117](#), [DH-DD\(2013\)1133](#), [DH-DD\(2013\)718](#), [DH-DD\(2013\)1284](#), [DH-DD\(2012\)1074](#), [DH-DD\(2015\)151](#), [DH-DD\(2012\)1137](#), [DH-DD\(2012\)1089](#), [DH-DD\(2014\)569](#), [DH-DD\(2014\)631](#), [DH-DD\(2015\)178](#), [DH-DD\(2015\)248](#), [DH-DD\(2015\)243](#), [DH-DD\(2015\)261](#)

Decisions

The Deputies

1. noted that the new legislative framework and diagnostic tools envisaged under the consolidated action plan of 2012 have been put in place; however, expressed concern that, according to the most recent statistics, the percentage of Roma pupils in classes or groups for children with “mild mental disabilities” remains disproportionate;
2. noting the problems identified with the functioning of the testing system and the follow-up for pupils recommended for transfer to mainstream education, underlined the importance of ensuring effective supervision of the use of diagnostic tools and of follow-up to recommendations, and urged the authorities to ensure the necessary support to pupils entering or transferred to mainstream education;
3. welcomed the changes to the legislative framework envisaged under the Education Act for September 2016 and invited the authorities to indicate the measures to be taken to implement effectively this new legislative framework; strongly encouraged the authorities to enhance their ongoing co-operation with civil society in this area, to ensure that future measures adopted have the necessary impact in practice;
4. invited the authorities to provide, no later than by 1 September 2015, information on the strategy they envisage to implement the new legislative framework, as well as, by the 5 February 2016, an update with the most recent statistics concerning the education of Roma pupils in groups/classes for pupils with “mild mental disability” and information responding to the other concerns raised;
5. decided to resume consideration of this case, in the light of the information expected from the Czech authorities at the latest, at their DH meeting of June 2016.

AFFAIRE N° 5

1222e réunion – 12 mars 2015

Affaire contre la République tchèque

Requête	Affaire	Arrêt du	Définitif le
57325/00	D.H. ET AUTRES	13/11/2007	Grande Chambre

[CM/Inf/DH\(2010\)47](#), [DH-DD\(2015\)161](#), [DH-DD\(2014\)1145](#), [DH-DD\(2014\)541](#), [DH-DD\(2014\)117](#), [DH-DD\(2013\)1133](#), [DH-DD\(2013\)718](#), [DH-DD\(2013\)1284](#), [DH-DD\(2012\)1074](#), [DH-DD\(2015\)151](#), [DH-DD\(2012\)1137](#), [DH-DD\(2012\)1089](#), [DH-DD\(2014\)569](#), [DH-DD\(2014\)631](#), [DH-DD\(2015\)178](#), [DH-DD\(2015\)248](#), [DH-DD\(2015\)243](#), [DH-DD\(2015\)261](#)

Décisions

Les Délégués

1. relèvent que le nouveau cadre législatif et les outils de diagnostic envisagés dans le cadre du plan d'action consolidé de 2012 ont été mises en place ; expriment toutefois leur préoccupation du fait que, selon les statistiques les plus récentes, le pourcentage d'élèves roms dans des classes ou des groupes pour enfants avec des « handicaps mentaux légers » reste disproportionné ;
2. notant les problèmes identifiés dans le fonctionnement du système de diagnostic et du suivi des élèves recommandés pour le transfert vers l'enseignement ordinaire, soulignent l'importance d'assurer une surveillance effective de l'utilisation des outils de diagnostic et un suivi des recommandations, et demandent instamment aux autorités d'assurer le soutien nécessaire aux élèves entrant dans ou transférés vers l'enseignement ordinaire ;
3. se félicitent des modifications du cadre législatif prévues par la loi sur l'éducation pour septembre 2016 et invitent les autorités à indiquer les mesures à prendre afin de mettre en œuvre ce nouveau cadre législatif de façon effective ; encouragent vivement les autorités à renforcer leur coopération avec la société civile dans ce domaine, afin d'assurer que les futures mesures qui seront adoptées auront l'impact nécessaire sur le terrain ;
4. invitent les autorités à fournir, pour le 1er septembre 2015 au plus tard, des informations sur la stratégie envisagée pour mettre en œuvre le nouveau cadre législatif, et, pour le 5 février 2016, une mise à jour avec les statistiques les plus récentes concernant l'éducation des élèves roms dans des groupes/classes pour élèves souffrant de « handicap mental léger », ainsi que des informations en réponse aux autres préoccupations exprimées ;
5. décident de reprendre l'examen de cette affaire, à la lumière des informations attendues de la part des autorités tchèques, au plus tard lors de leur réunion DH de juin 2016.

**IMPLEMENTATION OF THE APPROVED
AMENDMENT TO THE EDUCATION ACT**

Table of contents

Table of contents

PLANNED AND IMPLEMENTED MEASURES FOLLOWING UP ON THE AMENDMENT TO THE EDUCATION ACT FOR THE EXECUTION OF THE JUDGMENT OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS IN THE CASE OF <i>D. H. AND OTHERS V. THE CZECH REPUBLIC</i>	3
1. Amendment to the Education Act.....	3
2. Measures following up on the amendment to the Education Act.....	4
2.1 Decree on the education of children, pupils and students with special educational needs	4
2.2 Workshops and methodological guidance for heads of school counselling facilities and their establishers.....	6
2.3 Further training of counselling and teaching staff	6
2.4 Control mechanisms in the field of diagnostics and counselling facilities	7
2.5 Change of record-keeping and statistics	8
2.6 Introduction of new diagnostic and intervention instruments.....	8
2.7 Introduction of quality standards of counselling services.....	9
2.8 Methodological recommendation pertaining to the establishment of the position of a teacher's assistant	9
2.9 Information workshops about Article 16 of the Education Act and the implementing Decree .	10

PLANNED AND IMPLEMENTED MEASURES FOLLOWING UP ON THE AMENDMENT TO THE EDUCATION ACT FOR THE EXECUTION OF THE JUDGMENT OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS IN THE CASE OF *D. H. AND OTHERS V. THE CZECH REPUBLIC*

The present report is submitted on the basis of Point 4 of the Decision of the Committee of Ministers of the Council of Europe as of 12 March 2015, and it introduces the most important steps that the Government have implemented since January 2015 and intends to take in the upcoming months in order to ensure successful introduction of changes enshrined in the amendment to the Education Act (Act No. 82/2015) into practice.

In recent years, the Czech Republic has been systematically striving to reduce inequalities in education. It focuses in particular on adequate and efficient offsetting of all forms of disadvantages pupils may have, with emphasis on customisation of provided support and on general strengthening of inclusive elements of the education system. Even though measures supporting the education of Roma pupils have some specific features, they are part and parcel of this approach that is gradually being pursued at all levels of the education policy: it is enshrined in crucial strategic Government documents and thanks to the recently approved amendment to the Education Act it is also reflected in key legislation. Current Government initiatives are therefore being gradually shifted from establishing general systemic prerequisites for inclusive education to correct implementation thereof in education practice.

1. Amendment to the Education Act

The Ministry of Education, Youth and Sports (MEYS) prepared an extensive amendment to the Education Act, the purpose of which is a comprehensive change in the education of pupils with special educational needs as well as strengthening of inclusive environment at primary schools. In March 2015 the amendment was approved by both chambers of the Parliament of the Czech Republic and in April it was signed by the President of the Czech Republic. The amendment was promulgated in the Collection of Laws under No. 82/2015. Most key changes shall be **effective as of 1 September 2016**.

The amendment to the Education Act **strengthens elements of inclusive education in the education system in particular by:**

- Declaring equal access to education for all pupils;
- Abandoning the categorisation of pupils (pupils with a social disadvantage, pupils with a health disadvantage and pupils with a health disability);
- Introducing the notion of auxiliary measures necessary to guarantee the maximum achievable full-fledged education in the mainstream for all pupils. Auxiliary measures will be selected so as to reflect the pupil's health, cultural background and/or other living conditions;
- Introducing a new definition of the notion of a “pupil with special educational needs” who is seen as a pupil who needs auxiliary measures in order to fulfil his/her educational

possibilities and pursue his/her right to education on an equal basis with others. Classification of auxiliary measures will thus be at the forefront and classification of special educational needs will be subsequently derived from it;

- Introducing the possibility of education in preparatory classes for all pupils (education in preparatory classes is currently available only for socially disadvantaged children). One of the envisaged effects of this measure is to eliminate the risk of segregating Roma pupils in pre-school education. Preparatory classes will continue to be included in the regime of auxiliary measures;
- Introducing a review body, which makes it possible to have the conclusions and recommendations laid down by a counselling facility reviewed in case a beneficiary of a counselling service is dissatisfied. Hence, the outputs delivered by school counselling facilities, namely reports and recommendations, may be subject to review at the request of the pupil or his/her statutory representative and other entities, where appropriate;
- Introducing the rule that a counselling facility's recommendation that describes the pupil's specific educational difficulties and proposes specific auxiliary measures and adjustments in his/her education will be delivered not only to the pupil or his/her statutory representative but also to the school that the pupil attends. This will help to make sure that the school adopts and implements the proposed measures and adjustments.

2. Measures following up on the amendment to the Education Act

In relation to the approved amendment to the Education Act the MEYS systematically and intensively introduces inclusive education and establishes equal access to education for all pupils in the Czech Republic. The aim of the process is to set up positive preconditions for the education of all pupils so that education can take place primarily in the mainstream with the help of adequate auxiliary measures necessary to ensure educational needs of each pupil. This step should also bring significant support for the education of Roma pupils and their inclusion in the majority population.

The following sections introduce the most important implemented and planned measures that follow up on the approved amendment to the Education Act. All measures stated below are funded either from the state budget or from EU Structural Funds.

2.1 Decree on the education of children, pupils and students with special educational needs

In connection with the approved amendment to the Education Act the MEYS is elaborating an implementing legal regulation pertaining to Article 16 of the Education Act, which shall specify (among other things):

- A list and purpose of all auxiliary measures, defined in five levels;
- The procedure and time limits for awarding auxiliary measures;

- Rules of cooperation among competent entities;
- Elaboration of a teaching support plan;
- Elaboration of a form pertaining to recommendations for schools;
- Elements of individual education plans;
- The job description of a teacher’s assistant;
- Powers of the review body.

Starting in April 2015, small expert working groups took place at the MEYS about individual topics of the Decree, and the text of the Decree was drafted. Subsequently, the prepared draft Decree was sent for comments to members of a large working group.

The large working group includes experts from the following entities:

- Association of Primary School Headmasters;
- Association of the Staff of Pedagogical and Psychological Counselling Facilities;
- Association of Remedial Teaching Centres;
- Association of Remedial Teachers;
- Representatives of a project entitled “Systemic Support for Inclusive Education”;
- Government Committee for Citizens with a Health Disability;
- Representatives of the National Council of Persons with a Health Disability;
- Social Inclusion Agency;
- Czech Professional Society for Inclusive Education (COSIV);
- Teaching staff from the field;
- Counselling staff from the field;
- Representatives of Regional Authorities;
- Czech School Inspectorate (CSI);
- National Institute for Education (NIE);
- Czech-Moravian Trade Union of Teaching Staff;
- Representatives of individual Departments of the MEYS.

Timeframe of work on the Decree:

Discussion on the draft in the working group	27 August 2015
Meeting of the Board of senior officials of the MEYS	August 2015
Interdepartmental consultation procedure	September 2015
Settlement of comments	September 2015
Submission to working committees of the Government Legislative Council	October 2015
Discussion on the draft in working committees of the Government Legislative Council	October 2015
Approval of the Decree by the MEYS	December 2015
Entry of the Decree into force and effect	1 September 2016

2.2 Workshops and methodological guidance for heads of school counselling facilities and their establishers

As part of implementing Article 16 of the Education Act, the National Institute for Education, which is an institution directly managed by the MEYS, organises regular meetings with directors of school counselling facilities, which have in particular the following content:

- Methodological guidance of directors and senior staff of school counselling facilities in the form of workshops about planned changes; and
- Provision of information about the upcoming changes in counselling services and in the catalogue of auxiliary measures; training about Article 16 of the Education Act; information about reporting and the Decree; suggestions on the review body.

Directors of pedagogical and psychological counselling facilities and heads of remedial teaching centres provide source materials for the upcoming changes.

Besides, meetings take place between the NIE and the establishers of school counselling facilities, taking the form of workshops held in collaboration with the MEYS, the purpose of which is to provide information about legislative steps.

Planned measure	Implementation date
Workshops with directors of regional pedagogical and psychological counselling facilities	On an ongoing basis
Workshops with heads of remedial teaching centres	On an ongoing basis
Workshops with establishers of school counselling facilities	On an ongoing basis

2.3 Further training of counselling and teaching staff

Further training of counselling staff

In relation to the amendment to Article 16 of the Education Act, the MEYS implements further training of counselling staff, which should serve as preparation for the new concept of determination of support for pupils. At present, trainers are being trained for individual regions who shall subsequently guarantee the training of individual counselling staff in their respective regions.

Further training of counselling staff shall be provided for by the NIE.

Planned measure	Implementation date
Training for school counselling facilities and schools related to auxiliary measures that follow from Article 16 of the Education Act for the work with children with special	The NIE started to prepare training about auxiliary measures in school counselling facilities in March 2015

educational needs; preparation for the new concept of determination of support for pupils	
Commencement of training	May 2015 – meeting of trainers; topics: assessment of pupils, auxiliary measures
Training of trainers of school counselling facilities	Two trainings in June 2015; subsequently in August and September 2015
Training of senior staff of school counselling facilities	October 2015
Training of directors of school counselling facilities	April and May 2015; subsequently September and December 2015
Training of staff of school counselling facilities – workshops	January to June 2016
<p>Further training of teaching staff</p> <p>In relation to the amendment of Article 16 of the Education Act, the MEYS also implements further training of teaching staff, which should serve as preparation for the new concept of determination of support for pupils. At present, trainers are being trained for individual regions who shall subsequently guarantee the training of individual teaching staff in their respective regions.</p> <p>Further training of teaching staff shall be provided for by the National Institute for Further Education, which is an entity directly managed by the MEYS.</p>	
Planned measure	Implementation date
Commencement of training	May 2015 – meeting of trainers; topics: assessment of pupils, auxiliary measures
Training of trainers	Two trainings in June 2015; subsequently in August and September 2015
Training of headmasters	January to June 2016
Training of teaching staff	January to June 2016

2.4 Control mechanisms in the field of diagnostics and counselling facilities

The amendment to the Education Act introduces a new review body in the field of diagnostics. The outputs delivered by school counselling facilities, i.e. reports and recommendations, shall be subject to review. A pupil or his/her statutory representative will be able to request a legal entity established and authorised by the MEYS to review a report or a recommendation issued by a school counselling facility within the time limit of 30 days from the day of its receipt. A review of a recommendation may also be requested by a school, school facility or public authority that has imposed a duty on a pupil or his/her statutory representative to make use of professional counselling assistance in a school counselling facility, likewise within the time limit of 30 days from the day of the receipt of the recommendation. Besides, the CSI may also

request a review.

At present, the NIE is devising options concerning how the review body is to be staffed, which shall be submitted to the MEYS. Currently there are three options (the staff will be employees of the NIE and they will take full care of the organisation and review of examination outputs; the organisation and reviews will be taken care of by the staff of the NIE in cooperation with regional inspectors; the organisation and reviews will be taken care of by staff of counselling facilities who will have a part-time job in the NIE). A proposal for the funding of the three options is also being designed. Besides, qualifications requirements for the staff who will do the reviews have been defined (seven years of practice in the system; 300 hours of completed training programmes for teaching staff and potentially further specialised trainings depending on the required job profile; conceptualisation and communication skills; knowledge about the situation in the region; ability to communicate about the system of pedagogical and psychological counselling facilities and remedial teaching centres).

The proposals are currently being discussed with experts from the field and with the MEYS.

Planned measure	Implementation date
Commencement of work of the review entity	September 2016

2.5 Change of record-keeping and statistics

In connection with the approved amendment to Article 16 of the Education Act and the implementing Decree whose elaboration is under way (see above measure 2.1) it is also necessary to amend Decree No. 364/2005, which makes provision with respect to record-keeping of schools and school facilities and the school register and submission of data from the records of schools and school facilities and the school register.

The Decree shall newly govern auxiliary measures recorded in school registers and a provision shall be added regarding the submission of data from school registers to the MEYS, among other things for the purposes of funding.

Planned measure	Implementation date
Amendment to Decree No. 364/2005	December 2015

2.6 Introduction of new diagnostic and intervention instruments

In relation to the interconnection between psychological and remedial teaching diagnostics on one hand and the establishment of special educational needs and specific auxiliary measures on the other hand, training is offered in the form of workshops about the existing diagnostic methods that are suitable for this purpose. In addition, new methods are being developed in

those areas where methods are either obsolete or lacking.	
Planned measure	Implementation date
Training about the existing methods	Since January 2015
Development of new methods	2015/2016

2.7 Introduction of quality standards of counselling services

At present, quality standards (namely staffing, procedural, diagnostic standards) are being elaborated, which shall be verified and implemented both at regional and national level. The individual quality standards for school counselling facilities will become the starting point for the unification of provided counselling services. The system of accountability for the fulfilment of unified requirements for the quality of services and their methodological guidance will be amended. The introduction of the above standards into practice will be accompanied by organised methodological support related to the verification of implemented processes.

Planned measure	Implementation date
Elaboration of standards – namely staffing, procedural and diagnostic standards	2015
Elaboration of intervention standards	2016
Implementation of standards and verification thereof	2016

2.8 Methodological recommendation pertaining to the establishment of the position of a teacher's assistant

In collaboration with the NIE the MEYS has elaborated a methodological recommendation pertaining to the establishment of the position of a teacher's assistant. Pursuant to the amended Article 16 of the Education Act, the use of a teacher's assistant is one of the auxiliary measures. The methodological recommendation has been designated for the staff of school counselling facilities and for school headmasters and possibly also for school teachers, teacher's assistants as well as staff of regional authorities.

The methodological recommendation provides an overview of suitable procedures in establishing the position of a teacher's assistant, laying down procedures related to the assessment of the need for a teacher's assistant in a given class, group or department, procedures to be undertaken by a school headmaster in relation to the application for funding, the conclusion of contracts and determination of job description, and last but not least

the involvement of the teacher's assistant in the day-to-day school routine. The document also contains a recommendation on the cooperation between the teacher's assistant and the teacher(s) as well as methodological guidance and support for the teacher's assistant.

Planned measure	Implementation date
Elaboration of the Methodological recommendation and its submission for approval to the Board of senior officials of the MEYS	April 2015
Publication of the Methodological recommendation	May 2015

2.9 Information workshops about Article 16 of the Education Act and the implementing Decree

The MEYS is going to hold information workshops in all regions of the Czech Republic with the aim of explaining more in depth the measures stemming from Article 16 of the Education Act and the implementing Decree that follows from it to representatives of regions, schools, school counselling facilities and other institutions.

At the same time, in April 2015 the NIE commenced training of representatives of school counselling facilities.

Planned measure	Implementation date
Workshops in 14 regions	From October to November 2015

**Aktuálně Výborem ministrů Rady Evropy
projednávané rozsudky proti České republice**

Příloha podkladového materiálu k bodu 3 programu

Věc Bureš proti České republice:

- anotace rozsudku
- aktualizovaný akční plán výkonu rozsudku z 01/09/2015

Anotace rozsudku ze dne 18. října 2012 ve věci č. 37679/03 – Bureš proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že došlo k porušení článku 3 Úmluvy zakazujícího mučení a jiné nelidské či ponižující zacházení, a to jak ve své hmotněprávní složce z důvodu zacházení se stěžovatelem na záchytné protialkoholní stanici, tak ve své procesní složce z důvodu neúčinného vyšetření této události. Za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy Soud naopak prohlásil stěžovatelovu námitku, že následnou nedobrovolnou hospitalizací v psychiatrické léčebně došlo k porušení jeho práva na svobodu a osobní bezpečnost zaručeného v čl. 5 odst. 1 a 4 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

V únoru 2007 se stěžovatel předávkoval lékem, který užíval k léčbě svého duševního onemocnění, a ve večerních hodinách se vydal nakupovat pouze ve svetr, bez kalhot a spodního prádla. Přivolaná hlídka policie usoudila, že je stěžovatel pod vlivem drog, a proto ho nechala převést na záchytnou stanici. Zde byl ihned po přijetí z důvodu neklidu na dvě hodiny přikurtován k lůžku. V průběhu noci byl z důvodu údajné agresivity vůči personálu stanice přikurtován ještě dvakrát. Druhý den ráno byl stěžovatel vyšetřen lékařem, který shledal, že ovlivnění neznámou psychoaktivní látkou nadále trvá, stěžovatel jeví známky duševní choroby a je nebezpečný sobě i svému okolí. Stěžovatel byl proto předán do psychiatrické léčebny, kde byl po dobu dvou měsíců nedobrovolně hospitalizován.

Městský soud v Brně v řízení o přípustnosti převzetí do ústavu zdravotnické péče v únoru 2007 rozhodl, že umístění stěžovatele do psychiatrické léčebny bylo zákonné. Stěžovatel nicméně nebyl vyslechnut a soudem jmenovaná advokátka zůstala v řízení před městským soudem zcela pasivní, jelikož jí rozhodnutí o jmenování zástupcem bylo doručeno současně s rozhodnutím o přípustnosti převzetí a ani následně ve věci nevykonala žádný úkon. Po svém propuštění v červenci 2007 podal stěžovatel s pomocí nevládní organizace odvolání proti rozhodnutí městského soudu spolu s návrhem na prominutí zmeškání lhůty. Městský soud zmeškání lhůty promínil, Krajský soud v Brně nicméně řízení v říjnu 2007 zastavil, jelikož stěžovatel již nebyl hospitalizován. Stěžovatel podal proti rozhodnutí městského soudu z února 2007, kterým bylo schváleno jeho nedobrovolné přijetí do psychiatrické léčebny, též žalobu pro zmatečnost, v níž tvrdil, že mu bylo z důvodu zcela neúčinného zastoupení upřeno právo účastnit se řízení. Soudy jeho žalobu zamítly. Proti rozhodnutí krajského soudu z října 2007, kterým bylo zastaveno řízení o přípustnosti převzetí do psychiatrické léčebny, stěžovatel podal ústavní stížnost. Ústavní soud ji v březnu 2008 odmítl pro nevyčerpání všech prostředků nápravy, konkrétně žaloby pro zmatečnost.

V červnu 2007 stěžovatel podal trestní oznámení ohledně omezovacího opatření, kterému byl podroben na záchytné stanici. Policie vyslechla jeho, oba ošetřovatele, kteří stěžovatele přikurtovali, a další zdravotnický personál, který měl danou noc na stanici službu. Dále zadala vypracování znaleckého posudku na zranění, která stěžovatel utrpěl. Znalec konstatoval, že v důsledku komprese nervů a cév stěžovatel utrpěl oboustrannou těžkou parézu loketních nervů, která má dlouhodobé, avšak nikoli trvalé následky. V prosinci 2007 policie věc odložila s tím, že se trestný čin nestal, jelikož za zranění je částečně odpovědný i stěžovatel a převedším nelze určit rozsah zavinění jednotlivých podezřelých. V únoru 2008 městské státní zastupitelství zamítlo stěžovatelovu stížnost, když dospělo k závěru, že stěžovatelovo přikurtování bylo provedeno v souladu s právními předpisy a stěžovatel byl navíc pravidelně každých 20 minut kontrolován. Stěžovatel se následně obrátil na Ústavní soud, který však jeho stížnost pro zjevnou neopodstatněnost v říjnu 2008 odmítl.

Stěžovatel v prosinci 2008 podal proti psychiatrické léčebně žalobu na ochranu osobnosti, kterou v lednu 2012 Krajský soud v Brně zamítl.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) Tvzené porušení článku 3 Úmluvy v jeho hmotněprávní složce

Soud v první řadě konstatoval, že personál záchytné stanice vykonává státní moc zadržovat osoby, a jelikož se stát nemůže zbavit své odpovědnosti tím, že ji deleguje na jiného, je z hlediska Úmluvy za jeho počínání přímo odpovědný. Dále Soud uvedl, že použití omezovacích opatření není léčebným

postupem, ale užitím síly. V daném kontextu je tedy stát povinen hájitelné tvrzení, že takové užití síly nebylo nezbytně nutné z důvodu předchozího jednání stěžovatele, vyšetřit prostředky trestního práva. Stěžovatel proto nebyl před podáním stížnosti k Soudu povinen podat občanskoprávní žalobu a Soud nemusí vyčkat, jak o ní vnitrostátní soudy rozhodnou.

Soud dále dovodil, že s ohledem na stěžovatelovo zranitelné postavení (duševní porucha a stav intoxikace), způsob provedení omezujícího opatření (jeho okamžité aplikování přesto, že byl stěžovatel při převozu a příjmu do nemocnice klidný) a vážné zdravotní následky, které pro něj mělo, vyvolalo toto opatření u stěžovatele nepochybně velkou tíseň a fyzické útrapy, a proto je na projednávaný případ článek 3 Úmluvy použitelný.

Při posouzení souladu postupu zdravotnického personálu záchytné stanice s článkem 3 Úmluvy Soud připomněl, že použití omezovacích prostředků je závažným opatřením, které musí být vždy vedeno s cílem zabránit bezprostřední újmě pacienta nebo jeho okolí a musí být tomuto cíli přiměřené. V projednávaném případě byl stěžovatel po příjmu na záchytnou stanici přikurtován jen z důvodu tvrzeného neklidu, a to jako běžné rutinní opatření, aniž byly vyzkoušeny jakékoli jiné metody jeho uklidnění. Takový postup je podle Soudu zcela nepřijatelný. Ačkoli agresivita vůči personálu je legitimním důvodem pro užití omezovacích opatření, Soud v projednávaném případě neshledal, že by tvrzená agresivita stěžovatele v průběhu noci byla dostatečně prokázána. Reakce, kdy se stěžovatel bránil přikurtování, které nebylo vyvoláno předchozím jednáním dané osoby, byla přirozená a nelze jí kurtování odůvodnit. Soud proto uzavřel, že použití kurtů vůči stěžovateli nebylo ani nezbytné, ani přiměřené.

Dále Soud připomněl, že přikurtované osoby musejí být bedlivě sledovány. V projednávaném případě se tak nestalo. Toto flagrantní porušení povinnosti chránit zdraví osob zbavených svobody bylo navíc jedním z důvodů stěžovatelova vážného zranění.

Závěrem Soud konstatoval, že personál záchytné stanice nevedl řádné záznamy o průběhu užití omezovacího opatření, a to v rozporu s evropskými i vnitrostátními normami. Toto pochybení navíc negativně ovlivnilo možnost řádného prokázání skutkových okolností v rámci trestního řízení.

Soud ze všech výše uvedených důvodů dospěl k závěru, že došlo k porušení hmotněprávní složky článku 3 Úmluvy.

b) Tvrzené porušení článku 3 Úmluvy v jeho procesní složce

Soud dále posuzoval, zda vyšetřování daného případu vyhovělo požadavkům na adekvátnost, rychlost, veřejnost a nezávislost.

Ohledně včasnosti a rychlosti vyšetřování Soud konstatoval, že psychiatrická léčebna není státním orgánem, který je oprávněn zahájit vyšetřování, proto je rozhodným okamžikem pro posouzení včasnosti a rychlosti reakce státních orgánů až podání trestního oznámení, nikoli již samotná stížnost personálu léčebny. Poté, co se stěžovatel obrátil na policii, byla věc dle Soudu prověřována rychle (policie rozhodla ve lhůtě šesti měsíců) a bez průtahů.

Vyšetřování též bylo nezávislé a naplnilo i požadavek na veřejnost; stěžovatel měl přístup k vyšetřovacímu spisu, mohl podat stížnost proti postupu policejního orgánu, ve které mohl napadnout věrohodnost jakéhokoli důkazu provedeného policií i navrhnout provedení dalších důkazů. Stěžovatel tedy byl do řízení zapojen v míře, která byla dostatečná pro řádné zajištění jeho zájmů, a nebylo proto nezbytné, aby byl též přítomen výsledkům svědků a podezřelých.

Vyšetřování nicméně nedostalo požadavku na adekvátnost, poněvadž nebylo dostatečně důkladné. Jelikož byl stěžovatel podroben nelidskému a ponižujícímu zacházení, není závěr státní zástupkyně, že použití kurtů bylo v souladu s právními předpisy, slučitelný s povinností státu zajistit účinnou ochranu před špatným zacházením porušujícím článek 3 Úmluvy. Závěr státní zástupkyně, že byl stěžovatel při příjmu na záchytnou stanici agresivní, navíc dle Soudu postrádá jakoukoli oporu ve spise. Stejně tak Soud označil za zarážející, že státní zástupkyně uvedla, že stěžovatel byl pravidelně po 20 minutách kontrolován, a tento svůj závěr, který je v rozporu s předchozími závěry policejního orgánu učiněnými na základě stejných důkazů, nijak neodůvodnila.

Soud proto konstatoval, že došlo i k porušení procesní složky článku 3 Úmluvy.

c) Tvrze­n­e porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy

Stěžovatel dále namítal, že jeho nedobrovolná hospitalizace v psychiatrické léčebně v řadě aspektů porušila jeho právo na svobodu.

Soud připomněl, že v mnoha předchozích případech shledal porušení práva na přístup k soudu, pakliže Ústavní soud vyložil procesní pravidla pro podání ústavní stížnosti nepředvídatelným způsobem či postupoval s nadměrným formalismem. V projednávaném případě však Soud dospěl k závěru, že v rozhodnou dobu již byla judikatura Ústavního soudu ohledně nutnosti podat v obdobných případech nejprve žalobu pro zmatečnost ustálená, a proto byla pro stěžovatele předvídatelná.

Jelikož tedy stěžovatel nepodal ústavní stížnost v souladu s procesními požadavky, které nebyly použity svévolně, nepředvídatelně nebo nadměrně formálně, nevyčerpal řádně vnitrostátní prostředky nápravy, a jeho stížnost je proto nepřijatelná.

d) Tvrze­n­e porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy

Stěžovatel konečně namítal, že neproběhlo žádné řádné soudní řízení, v němž by byla přezkoumána zákonnost jeho nedobrovolné hospitalizace.

Soud s odkazem na svou předchozí judikaturu připomněl, že námitku nedodržení procesních záruk v řízení podle čl. 5 odst. 4 Úmluvy je třeba nejprve řádně uplatnit u Ústavního soudu. V projednávaném případě se však stěžovatel z výše uvedených důvodů na Ústavní soud neobrátil řádně, proto je jeho námitka nepřijatelná pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

**Exécution de l'arrêt de la Cour
en l'affaire n° 37679/08 – Bureš c. République tchèque
Plan d'action actualisé présenté par le Gouvernement tchèque
le 1er septembre 2015**

Dans son arrêt du 18 octobre 2012, la Cour a conclu à la violation de l'article 3 de la Convention tant dans son volet matériel concernant l'attachement du requérant au lit dans un centre de désintoxication, que dans son volet procédural en ce qui concerne l'enquête ultérieure sur l'évènement.

L'arrêt est devenu définitif le 18 janvier 2013 en vertu de l'article 44 § 2 lettre b) de la Convention.

Le présent rapport a pour objet d'informer le Comité des ministres des mesures individuelles et générales d'exécution de l'arrêt, tant de celles qui ont été déjà prises que celles qui sont prévues.

I. MESURES INDIVIDUELLES

La satisfaction équitable accordée au requérant à la hauteur de 20 000 euros a été payée le 9 avril 2013.¹

Le procureur suprême a invité, sur l'initiative de l'agent du Gouvernement, le parquet régional compétent à considérer, conformément à l'article 12c de la loi sur le parquet, s'il y a lieu, eu égard aux conclusions de la Cour, à rouvrir l'enquête ou prendre d'autres mesures. Le parquet régional, après avoir soigneusement examiné le dossier, a conclu que les faits de la présente affaire, analysés à la lumière des conclusions de la Cour, même s'ils révèlent dans leur ensemble une violation de l'article 3 de la Convention, ne permettent d'établir, au-delà de tout doute raisonnable, la responsabilité pénale individuelle d'un ou plusieurs membres concrets du personnel du centre de désintoxication en question. Partant, le parquet a décidé de ne pas rouvrir l'enquête.

De surcroît, il convient de souligner que le requérant a eu la possibilité de demander la réouverture de la procédure devant la Cour constitutionnelle, cette possibilité étant étendue depuis le 1er janvier 2013 à toutes les affaires dans lesquelles la Cour a conclu à la violation d'un droit garanti par la Convention. Ainsi, la Cour constitutionnelle aurait pu, le cas échéant, annuler la décision du parquet municipal et ordonner la réouverture de l'enquête. Or, le requérant ne s'est pas prévalu de cette possibilité.

Le Gouvernement est d'avis qu'aucune autre mesure à caractère individuel ne s'impose.

II. MESURES GÉNÉRALES

Premièrement, conformément à la pratique courante, la traduction de l'arrêt a été publiée sur le site web du ministère de la Justice et a été envoyée, accompagnée de son résumé, à toutes les autorités qui avaient rendu décisions en l'espèce. En deçà, la traduction de l'arrêt et son résumé ont été envoyés au médiateur, procureur suprême, ministère de la Santé et à

---

¹ Les détails peuvent être demandés auprès de l'Office de l'Agent du Gouvernement tchèque.

l'hôpital dont le centre de désintoxication concerné fait partie. Le résumé de l'arrêt a été également publié dans le Bulletin de Bureau de l'agent du Gouvernement disponible sur le site web du ministère de la Justice et distribué par la voie électronique à des centaines de destinataires provenant tant des autorités publiques que du public professionnel et général.

Deuxièmement, après avoir reçu la traduction de l'arrêt, l'hôpital concerné a ajusté ses standards des soins pour les mettre en conformité avec les conclusions de la Cour. En outre, tous les médecins et les auxiliaires médicaux de l'hôpital ont été informés sur l'arrêt et instruits sur les règles régissant l'utilisation des mesures de restriction.

Troisièmement, le médiateur, auquel le rôle du « mécanisme national de prévention » au sens de l'article 3 du Protocole facultatif se rapportant à la Convention contre la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants a été confié en République tchèque, a décidé, suite à la publication du présent arrêt, d'effectuer au cours des années 2013 et 2014 les visites systématiques des centres de désintoxication. Les conclusions et recommandations du médiateur contenues dans son rapport de septembre 2014 ont été par la suite, ensemble avec les conclusions de la Cour du présent arrêt, analysées et débattues par le ministère de la Santé, le Bureau du médiateur et le Bureau de l'agent du Gouvernement afin d'identifier d'éventuelles autres mesures à caractère général d'exécution du présent arrêt. Suite à ces consultations le ministère de la Santé a décidé d'adopter les mesures suivantes :

- En premier lieu, le ministère a préparé un projet de modification de l'article 39 de la loi sur les soins médicaux² pour y inclure trois garanties importantes contre l'abus et les manquements lors de l'utilisation des mesures de restriction. *Premièrement*, le principe de subsidiarité de l'utilisation des mesures de restriction sera explicitement consacré par la loi. Concrètement, le projet de modification précise que l'on ne peut recourir à une mesure de restriction que dans les cas où un procédé moins restrictif avait été appliqué sans que le risque imminent ait été éliminé ou dans les cas où un tel procédé serait manifestement voué à l'échec. En outre, la mesure de restriction utilisée doit être la moins sévère des mesures qui correspondent au but poursuivi. *Deuxièmement*, le projet de modification prévoit que chaque application d'une mesure de restriction doit être enregistrée au dossier médical du patient accompagnée d'une spécification des raisons de son application. *Troisièmement*, le projet de modification fixe une nouvelle obligation pour tous les fournisseurs des soins médicaux de tenir un registre central comprenant les données sur le nombre global de cas d'application des mesures de restriction, ventilées en fonction du type de mesure et de l'année civile. En juin 2015 le projet de modification a été approuvé par le Gouvernement et a soumis au Parlement. L'entrée en vigueur de la loi modificative est prévue au 1er janvier 2016.
- Ensuite, le ministère de la Santé préparera une nouvelle instruction méthodique sur l'utilisation des mesures de restriction dans les établissements de santé. L'instruction précisera entre autres les indications et les méthodes de restriction, les soins à prodiguer au patient restreint, les intervalles de contrôle de l'état du patient restreint et la durée maximale de l'application ininterrompue de chaque mesure de restriction. L'instruction décrira les méthodes de la maîtrise des patients agressifs ou agités par les procédés moins restrictifs

---

² L'article 39 de la loi sur les soins médicaux régit l'utilisation des mesures de restriction. La loi sur les soins médicaux a été adoptée en 2012 ; les règles détaillées concernant l'utilisation des mesures de restriction qui n'avaient à l'époque des faits été renfermées que dans une instruction méthodique ont donc désormais valeur législative. À l'heure actuelle la loi fixe deux conditions principales d'utilisation d'une mesure de restriction : une mesure de restriction ne peut être appliquée qu'afin de parer à un danger imminent pour la vie, la santé ou la sécurité du patient ou d'autrui, et, l'application d'une mesure de restriction doit être terminée dès que les raisons pour son utilisation cessent d'exister.

que par les mesures de restriction et soulignera l'importance et la nécessité du respect de la dignité des patients. L'instruction devrait être publiée dans le bulletin officiel du ministère de la Santé à la fin de l'an 2015. Tous les fournisseurs des soins médicaux seront informés de la publication de l'instruction par l'intermédiaire des autorités régionales. En même temps, le ministère de la Santé recommandera aux directeurs des établissements de santé d'adopter un règlement intérieur régissant l'utilisation des mesures de restriction en conformité avec l'instruction méthodique.

- En outre, en mai 2015 le ministère de la Santé a tenu une réunion avec les représentants des autorités régionales, auxquelles la loi sur les soins médicaux confie le pouvoir d'effectuer les contrôles de la prestation des soins médicaux, au sujet des contrôles de l'utilisation des mesures de restriction. Afin de renforcer la capacité des autorités régionales à réaliser les contrôles dans ce domaine le ministère de la Santé a décidé de dresser une instruction méthodique précisant les procédés et les méthodes des contrôles. L'instruction devrait être publiée à la fin de l'an 2015.
- Finalement, le ministère de la Santé adoptera un décret qui précisera les exigences minimales à caractère matériel, technique et personnel que chaque centre de désintoxication devra remplir. En automne 2015 le ministère s'adressera aux associations professionnelles pour les inviter à coopérer lors de la préparation du décret.

Quatrièmement, en février 2013 le présent arrêt a fait l'objet du débat du plénum de la Cour constitutionnelle. À propos de la violation procédurale de l'article 3 de la Convention, il convient de noter que la Cour constitutionnelle fait désormais régulièrement référence à la jurisprudence de la Cour relative à l'obligation de mener une enquête effective découlant des articles 2 et 3 de la Convention (*cf.* notamment décisions n^{os} I. ÚS 745/11 du 17 janvier 2012, IV. ÚS 1455/12 du 17 mai 2012, I. ÚS 2886/13 du 29 octobre 2013 et, surtout, l'arrêt n^o I. ÚS 1565/14 du 2 mars 2015 dans lequel la Cour constitutionnelle a pour la première fois établi une violation de l'obligation procédurale de mener une enquête effective découlant des articles 2 ou 3 de la Convention. Il est particulièrement apparent de l'arrêt susmentionné que la Cour constitutionnelle a complètement abandonné ses « hésitations » que l'on pouvait trouver dans sa jurisprudence antérieure et a effectué un examen strict et rigoureux de l'effectivité de l'enquête, en toute conformité avec la jurisprudence pertinente de la Cour.

Cinquièmement, le département du contrôle interne de la Police de la République tchèque a inclus l'information sur les conclusions de la Cour exprimées dans le présent arrêt quant à l'effectivité de l'enquête aux documents méthodiques et de formation pour les policiers.

III. CONCLUSION

Le Gouvernement est d'avis que les mesures décrites ci-dessus sont suffisantes pour que la République tchèque s'acquitte dûment de toutes les obligations en vue d'exécuter l'arrêt de la Cour en l'affaire *Bureš c. République tchèque* et que d'autres mesures, tant à caractère individuel que général, ne s'imposent pas.

Le Gouvernement informera le Comité des ministres de l'état d'adoption des mesures générales spécifiées ci-dessus le 30 juin 2016 au plus tard.

* * *

**Aktuálně Výborem ministrů Rady Evropy
projednávané rozsudky proti České republice**

Příloha podkladového materiálu k bodu 3 programu

Věc Delta pekářny, a. s. proti České republice:

- anotace rozsudku
- akční plán výkonu rozsudku z 31/07/2015

Anotace rozsudku ze dne 2. října 2014 ve věci č. 97/11 – Delta pekárny a. s. proti České republice

Senát páté sekce Soudu rozhodl čtyřmi hlasy proti třem, že v souvislosti s prohlídkou obchodních prostor stěžovatelské společnosti v rámci ochrany hospodářské soutěže bylo porušeno její právo na respektování obydlí a korespondence zaručené článkem 8 Úmluvy. Soud dále jednomyslně rozhodl, že ostatní vznesené námitky jsou nepřijatelné nebo není nutné je zkoumat. Soud stěžovatelské společnosti přiznal 5 tis. eur jako náhradu účelně vynaložených nákladů řízení.

(i) Okolnosti případu

V listopadu 2003 zahájil Úřad pro ochranu hospodářské soutěže („Úřad“) správní řízení ve věci možného porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže, a to na základě podezření z jednání ve vzájemné shodě mezi stěžovatelskou společností a dalšími dvěma společnostmi při určování prodejních cen pekárenských výrobků. Téhož dne provedl Úřad místní šetření v obchodních prostorách stěžovatelské společnosti. Šetření proběhlo za účasti tří pracovníků Úřadu a čtyř zástupců stěžovatelské společnosti. Pracovníci Úřadu požadovali zejména zpřístupnění elektronické korespondence zástupců společnosti, přičemž u některých e-mailů si odnesli kopie. Do části elektronické korespondence jim však zástupci společnosti neumožnili nahlédnout s tvrzením, že jde o e-maily soukromé povahy.

Úřad později uložil stěžovatelské společnosti pokutu za to, že mu neumožnila prošetřit veškeré elektronické údaje obchodní povahy nacházející se v jejích prostorách. Rozhodnutí o pokutě napadla stěžovatelská společnost neúspěšně všemi dostupnými opravnými prostředky.

Správní řízení ve věci samé, včetně soudního přezkumu rozhodnutí Úřadu, dosud probíhá.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelská společnost se dovolávala porušení práva neobviňovat sebe sama (článek 6 Úmluvy), práva na respektování obydlí a korespondence (článek 8), práva na účinný prostředek nápravy (článek 13), zákazu diskriminace (článek 14) a práva pokojně užívat majetek (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě).

a) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

Soud se předně zabýval přijatelností této části stížnosti. Vláda poukázala jednak na skutečnost, že k elektronické korespondenci, která byla označena jako soukromá, nebyl pracovníkům Úřadu umožněn přístup, jednak na to, že stížnost k Soudu podali nikoli zaměstnanci, ale výlučně samotná společnost, která se nemůže dovolávat soukromého života nebo korespondence. Soud však konstatoval, že zájem stěžovatelské společnosti na ochraně soukromého života a korespondence jejích zaměstnanců podle všeho nepředstavuje oddělenou námitku, ale spíše aspekt její rozsáhlejší námitky vznesené z hlediska článku 8 Úmluvy. Skutečnost, že žádný z těchto zaměstnanců nebyl účastníkem vnitrostátního řízení a ani nepodal stížnost k Soudu, nebrání Soudu v tom, aby tyto úvahy zohlednil při svém obecném posouzení odůvodněnosti stížnosti.

Soud poté přistoupil ke zkoumání odůvodněnosti námitky porušení článku 8 Úmluvy. Připomněl svou předchozí judikaturu, podle které pojem „obydlí“ v tomto ustanovení může zahrnovat například pracovnu či kancelář příslušníka svobodného povolání nebo dokonce sídlo, pobočku či obchodní prostory společnosti; v takovém případě však může být právo zásahu smluvních států širší než ve vztahu k jiným obydlím. V projednávané věci není dle Soudu sporu o tom, že šetření provedené v obchodních prostorách stěžovatelské společnosti představuje zásah do jejího práva na respektování „obydlí“ ve smyslu článku 8 Úmluvy, které zahrnuje rovněž její „korespondenci“, ba dokonce v určité míře i soukromou korespondenci jejích zaměstnanců.

Soud dále konstatoval, že namítaný zásah byl ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy proveden v souladu se zákonem a sledoval jeden z legitimních cílů vyjmenovaných v tomto ustanovení, konkrétně zájem na hospodářském blahobytu země.

Poté se Soud zabýval otázkou, zda byl tento zásah pro dosažení uvedeného cíle „nezbytný v demokratické společnosti“. Poukázal na to, že sporné šetření Úřadu v prostorách stěžovatelské

společnosti nebylo předmětem přechozího povolení soudu. Stěžovatelská společnost tvrdila, že za dostatečnou záruku lze považovat pouze předběžnou soudní kontrolu šetření Úřadu, protože jedině ta může předejít zásahům, které nesplňují podmínky druhého odstavce uvedeného ustanovení. Dle Soudu však lze nedostatek předběžného soudního souhlasu vyvážit soudní kontrolou zákonnosti a nezbytnosti šetření provedenou následně. Je nicméně nutné, aby tato kontrola byla účinná za konkrétních okolností projednávané věci, což v praxi znamená, že soud musí přezkoumat předmětné opatření a jeho provedení po skutkové i právní stránce, a pokud kvalifikuje daný postup jako nesprávný, musí mít dotčená osoba možnost dosáhnout odpovídající nápravy.

Soud se v této souvislosti předně zabýval možností zahájit řízení podle § 82 soudního řádu správního (žaloba proti nezákonnému zásahu správního orgánu) a uvedl, že ačkoliv se uvedený postup zdá být za takové situace nejvhodnějším mechanismem ochrany, za okolností projednávané věci by byla tato žaloba neúspěšná, a to buď z důvodu, že její podání bylo dle právní úpravy platné v relevantním období podmíněné trváním zásahu nebo hrozbou jeho opakování, nebo z důvodu, že zmíněná žaloba má ve smyslu judikatury českých správních soudů podpůrný charakter ve vztahu k žalobě podle § 65 s. ř. s. (žaloba proti rozhodnutí správního orgánu), a tudíž není možné podat žalobu proti nezákonnému zásahu podle § 82 s. ř. s., pokud se lze domáhat ochrany žalobou proti rozhodnutí podle § 65 s. ř. s.

Soud dále konstatoval, že v projednávané věci proběhla na základě § 65 s. ř. s. dvě řízení: řízení o porušení hmotněprávních pravidel hospodářské soutěže a řízení o pokutě uložené stěžovatelské společnosti za její počínání v průběhu šetření. Žádné z těchto dvou řízení se však dle Soudu přímo netýkalo řádného průběhu samotného šetření a neexistoval ani jiný prostředek nápravy, kterým by bylo možno průběh šetření napadnout. Třebaže zejména Nejvyšší správní soud se ve svém rozsudku soustředil na rozsah pravomocí, které zákon přiznává pracovníkům Úřadu v rámci šetření a na respektování těchto pravomocí v dané věci, tento ani další soudy se nezabývaly skutkovými okolnostmi, které Úřad k provedení šetření vedly. V důsledku toho nebyl výkon pravomoci Úřadu při posuzování vhodnosti, délky a rozsahu šetření předmětem soudního přezkumu. Z toho dále vyplývá, že stěžovatelská společnost by se ani nemohla domoci odpovídající nápravy za předpokladu, že by bylo šetření soudem označeno za nezákonné.

Soud vzal v úvahu, že sporné šetření proběhlo za přítomnosti zástupců stěžovatelské společnosti, že pracovníci Úřadu neměli oprávnění dokumenty zabavit a odnesli si pouze jejich kopie a že tito pracovníci byli vázáni mlčenlivostí. Přesto shledal, že za situace, kdy šetření nepodléhalo předchozímu povolení soudu, kdy tento nedostatek nebyl vyvážen ani účinnou následnou soudní kontrolou a kdy navíc chyběla právní úprava týkající se případného zničení získaných kopií, nelze tyto procesní záruky hodnotit jako dostatečné k tomu, aby zamezily riziku zneužití pravomoci ze strany Úřadu.

Za těchto okolností Soud uzavřel, že soudní kontrola ex post facto, tak jak proběhla v projednávané věci, neposkytovala stěžovatelské společnosti dostatek záruk proti svévoli, a zásah do jejich práv tedy nelze považovat za striktně přiměřený sledovanému legitimnímu cíli.

K porušení článku 8 Úmluvy tedy došlo.

b) Ostatní námítky

Stěžovatelská společnost dále namítala, že neměla k dispozici účinný prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy k uplatnění své námítky týkající se článku 8. Soud konstatoval, že s ohledem na to, co uvedl k článku 8 Úmluvy, není nutné zkoumat, zda došlo i k porušení článku 13.

Stěžovatelská společnost s odvoláním na čl. 6 odst. 1 Úmluvy namítala též porušení svého práva neobviňovat sebe sama. Tuto námítku Soud odmítl pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Společnost ji totiž vznesla na vnitrostátní úrovni poprvé až v rámci své ústavní stížnosti a ne již v řízení před nižšími soudy, což Ústavní soud označil za nepřipustně uplatněnou novotu a Soud se s jeho postojem ztotožnil.

Soud rovněž odmítl další část stížnosti, která se týkala zákazu diskriminace podle článku 14 Úmluvy. Stěžovatelská společnost tvrdila, že nepožívala stejné míry ochrany jako právnické a fyzické osoby při

prohlídce prováděné v rámci trestního řízení, kterou vnitrostátní právo váže na předchozí povolení soudu. Dle Soudu je však tato námitka nepřijatelná pro nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy (pokud jde o domovní prohlídky prováděné u fyzických osob v rámci trestního řízení), resp. pro zjevnou neopodstatněnost (pokud jde o prohlídky jiných prostor a pozemků vykonávané v rámci trestního řízení, jelikož u těchto prohlídek se požadavek soudního povolení v českém právním řádu objevil až v roce 2010, a tudíž neexistoval v čase, kdy proběhlo napadené šetření).

Poslední námitkou se stěžovatelská společnost dovolávala porušení článku 1 Protokolu č. 1 v důsledku toho, že jí byla uložena pokuta za hájení svých základních práv. Soud konstatoval, že uložení pokuty bylo zásahem upraveným zákonem, který sledoval legitimní cíl ochrany hospodářství. Navíc vzhledem k tomu, že obrat společnosti byl mnohonásobně vyšší než uložená pokuta, nejednalo se o nepřiměřené břemeno a úhrada pokuty neměla na činnost společnosti vliv. Za těchto okolností byl dle Soudu splněn požadavek přiměřenosti zásadu, a proto je třeba tuto námitku odmítnout pro zjevnou neopodstatněnost.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud zamítl požadavek na přiznání náhrady škody, neboť neshledal příčinnou souvislost mezi zjištěným porušením a tvrzenou majetkovou škodou odpovídající výši pokuty, která byla stěžovatelské společnosti uložena z důvodu nedostatečné spolupráce jejích zaměstnanců s pracovníky Úřadu pověřenými provedením šetření. Soud nicméně stěžovatelské společnosti přiznal 5 tis. eur jako náhradu nákladů řízení.

**Execution of the judgment of the European Court of Human Rights
in case no. 97/11 – *Delta Pékárny a.s. v. the Czech Republic*
Action Plan submitted by the Czech Government on 31 July 2015**

In its judgment of 2 October 2014, which, in accordance with Article 44 § 2 b) of the Convention, became final on 2 January 2015, the European Court of Human Rights held that there had been a violation of Article 8 of the Convention on account of the fact that the on-site inspection in the premises of the applicant company, carried out by the Czech Office for the Protection of Competition (“the OPC”) in 2003, was not accompanied by sufficient procedural safeguards against arbitrariness. The present report is intended to inform the Committee of Ministers of individual and general measures of execution of the judgment.

I. INDIVIDUAL MEASURES

Just satisfaction awarded by the Court in the amount of EUR 5,000 under the head of costs and expenses was paid to the applicant company on 17 March 2015.¹

Furthermore, Article 119 of the Constitutional Court Act offers the possibility to request reopening of the proceedings before the Constitutional Court. The applicant company indeed availed itself of this possibility on 29 January 2015. As for the moment, its request remains pending.

In view of the aforementioned, the Government are convinced that no other individual measures need to be adopted in this case.

II. GENERAL MEASURES

In its judgment, the Court found in particular that the applicant company had at its disposal no effective remedy to challenge the due conduct of the inspection, since the assessment of adequacy, duration and scope of the inspection had not been subject to judicial review. Following measures have been adopted.

First, according to usual practice, soon after the delivery of the Court’s judgment, the Ministry of Justice published its translation on its website. Besides that, the translated judgment and its summary were sent to all State authorities involved in the case at hand, including courts and the OPC.

Second, in reaction to the judgment, the OPC announced a temporary suspension of all on-site inspections. Subsequently, the Government Agent held consultations among the State

---

¹ Details could be requested from the Office of the Czech Government Agent.

authorities involved in order to assess the various possibilities of general measures to execute the Court's judgment. The prevailing consensus emerged that the existing judicial interpretation of Article 82 of the Code of Administrative Justice be changed.

The abovementioned provision sets out the conditions for submitting an action against administrative body's illegal interference. The Court itself in its judgment remarked that this action appeared to be the most adequate mechanism of protection in situations like that of the applicant company. However, the Court also pointed out that in the circumstances of the case, this action was clearly not destined to succeed, first because according to the wording of Article 82 as in force in the relevant period, this action had to be directed against interference in course or susceptible of repetition, and second because in the light of the existing case law of the Supreme Administrative Court, this action had a subsidiary character in respect to the action against administrative body's decision under Article 65 of the Code of Administrative Justice (see § 89 of the Court's judgment).

Nevertheless, the first of these impediments was removed in the meantime as a result of a legislative amendment: as of 1 January 2012, the action under Article 82 may be filed also against interference which has already been terminated, and the administrative court may declare such interference as having been carried out contrary to law (the Court took note of this development in § 43 of its judgment).

As for the second obstacle outlined above, in their response to the Government Agent, the State authorities concerned have agreed with the abovementioned remark contained in the Court's judgment, namely that the action under Article 82 of the Code of Administrative Justice appears to represent the most appropriate procedural tool in the given context. Furthermore, they have acknowledged that the question of relationship between the actions under Articles 82 and 65 of the Code of Administrative Justice is a matter of judicial interpretation and as such, it can be subject to change via that interpretation. Lastly, they specified that with the view of implementing the Court's judgment, the required change would mean to start admitting the actions raised under Article 82 against on-site inspections effectuated by administrative bodies even in situations where these inspections can eventually, i.e. at the end of the respective administrative proceedings, be challenged also by the action against administrative body's decision under Article 65 of the Code of Administrative Justice.

Third, after this outcome of consultations among the State authorities involved, in March 2015 the OPC published a press release on its website, announcing that it will resume its on-site inspections. The OPC underlined that in the light of the Court's judgment in the case at hand, the national courts were obliged to interpret the relevant domestic legislation accordingly, which meant that they should alter the previous judicial interpretation of Article 82 of the Code of Administrative Justice in a way suggested above. The OPC explicitly declared that when an on-site inspection has been carried out, it is subject to an immediate

judicial control through the action for the protection against illegal interference which the competitors may lodge.²

The Government would note that due to the relatively short lapse of time since the Court's judgment, the respective change of the case law has not yet taken place. However, given that the domestic courts have been specifically alerted to this issue and its implications relating to the Convention, they are likely to adopt the position outlined above once they are given the opportunity to do so within the context of a particular litigation.

Fourth, in addition, an amendment to the Code of Administrative Justice in order to explicitly enshrine that the action under Article 82 may be filed against all on-site inspections carried out by administrative bodies has been considered, but no final decision in this regard has been taken. In the opinion of the Government, should there the case law of administrative courts change, as explained above, a legislative amendment would become superfluous for the purposes of the implementation of the Court's judgment.

III. CONCLUSION

The Government of the Czech Republic conclude that the judgment does not require any specific individual measures to be taken. As for general measures, the Government will provide the Committee of Ministers with an update on any advancement in the area described under *third*, as well as on the measures mentioned under *fourth* should these prove to be necessary, by 30 June 2016.

---

² The complete text of the press release in Czech is available at <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/tiskove-zpravy/hospodarska-soutez/1945-mistni-setreni-u-soutezitelu-pokracuji-nasledna-soudni-ochrana-je-dostatecna.html>.

**Aktuálně Výborem ministrů Rady Evropy
projednávané rozsudky proti České republice**

Příloha podkladového materiálu k bodu 3 programu

Věc Hanzelkovi proti České republice:

- anotace rozsudku
- akční plán výkonu rozsudku z 02/10/2015

Anotace rozsudku ze dne 11. prosince 2014 ve věci č. 43643/10 – Hanzelkovi proti České republice

Senát páté sekce Soudu dospěl pěti hlasy proti dvěma k závěru, že v důsledku výkonu předběžného opatření spočívajícího v nuceném návratu do porodnice, kterou pozdější stěžovatelé, matka s novorozencem, opustili krátce po porodu, došlo k porušení jejich práva na respektování soukromého a rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy. Dále Soud shledal, že proti uvedenému zásahu ze strany státních orgánů neměli k dispozici účinný prostředek nápravy, a proto došlo také k porušení článku 13 Úmluvy. Stěžovatelům byla přiznána toliko náhrada nákladů řízení ve výši 3 tis. eur.

I. Skutkové okolnosti

První stěžovatelka porodila v říjnu 2007 v Nemocnici Hořovice syna, druhého stěžovatele. Jednalo se o porod bez komplikací a matka ani dítě neměli žádné zdravotní problémy. Několik hodin po porodu stěžovatelka se synem navzdory nesouhlasu lékařů opustila porodnici. Následně personál porodnice kontaktoval příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, který si od porodnice vyžádal lékařskou zprávu, podle níž vzhledem ke krátké době po narození je dítě, pakliže se ocitne mimo nemocniční péči, ohroženo na zdraví, eventuálně i na životě.

Na základě toho podal uvedený orgán k okresnímu soudu návrh na vydání předběžného opatření o předání dítěte do péče nemocnice, jemuž soud obratem vyhověl. V tentýž den, tedy stále v den narození dítěte, bylo předběžné opatření vykonáno a stěžovatelka byla spolu s dítětem převezena vozem rychlé záchranné služby za doprovodu policie zpět do nemocnice. Dítě nevykazovalo žádné zdravotní potíže. Stěžovatelé v nemocnici strávili další dva dny, aniž na nich byly vykonány jakékoliv zdravotní výkony, a posléze byli na základě negativního reverzu propuštěni domů.

Den po propuštění stěžovatelů z porodnice podal orgán sociálně-právní ochrany dětí návrh na zrušení předběžného opatření. Tomu prvoinstanční soud vyhověl s tím, že pominuly důvody, pro které bylo nařízeno, jelikož byl stěžovatel již propuštěn z nemocnice. Stěžovatelka podala proti předběžnému opatření odvolání, ve kterém tvrdila, že předmětným předběžným opatřením byla ve vztahu k ní a jejímu synovi porušena jejich práva na svobodu a respektování soukromého a rodinného života, a proto měla v úmyslu požadovat náhradu nemajetkové újmy podle zákona č. 82/1998 Sb. Příslušný krajský soud odmítl odvolání stěžovatelky jako bezpředmětné vzhledem k tomu, že bylo předběžné opatření již zrušeno. Následně stěžovatelé podali ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl zčásti jako nepřípustnou a zčásti jako zjevně neopodstatněnou, kromě jiného s tím, že nelze zrušit předběžné opatření, které neexistuje.

Stěžovatelka využila i linii řízení o náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb. Ministerstvo stěžovatelce v reakci na její žádost sdělilo, že je předčasná a je třeba vyčkat výsledku řízení o její ústavní stížnosti týkající se předmětného předběžného opatření. Obvodní soud pro Prahu 2 následnou žalobu stěžovatelky zamítl z důvodu promlčení nároku. *Obiter dictum* dodal, že i kdyby byla jeho úvaha o promlčení posouzena jako nesprávná, nic by to na výsledku dané věci nezměnilo, neboť předběžné opatření nebylo zrušeno pro nezákonnost, jak to vyžaduje ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb., které je výrazem oprávnění státu stanovit meze své odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. Odvolací soud tento rozsudek potvrdil. Ústavní stížnost stěžovatelky byla odmítnuta.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé poukazovali na porušení článku 8 Úmluvy, tedy svého práva na respektování soukromého a rodinného života v důsledku nuceného návratu do nemocnice na základě předběžného opatření soudu. Kromě toho namítali, že proti tomuto zásahu neměli k dispozici účinný prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy.

a) K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy

Soud předně shledal, že rozhodnutí o umístění stěžovatele do nemocnice přes výslovný nesouhlas rodičů se dotýká jejich soukromého života, a spadá tak do působnosti článku 8 Úmluvy. Situace, kterou stěžovatelé napadali, také představovala zásah do jejich práva na respektování soukromého a rodinného života. Namítaný zásah státu byl nicméně v souladu se zákonem a sledoval legitimní cíl ochrany zdraví a práv a svobod jiných, a to ve vztahu k druhému stěžovateli.

Zbývalo posoudit, zda je předmětné opatření přiměřené sledovanému legitimnímu cíli, resp. nezbytné v demokratické společnosti. Dle Soudu v případě natolik tvrdého opatření, jakým je okamžitý převoz novorozence do nemocnice proti vůli jeho matky, musí příslušné státní orgány předtím, než k tomuto kroku přistoupí, prokázat existenci skutečného a konkrétního nebezpečí hrozícího dítěti a pečlivě zkoumat, zda nelze zdraví dítěte ochránit prostřednictvím méně radikálních opatření.

V projednávané věci tyto podmínky dle Soudu splněny nebyly. Předběžné opatření okresního soudu je odůvodněno velmi stručně a pouze odkazuje na krátkou lékařskou zprávu, která nicméně nepřesňuje, v čem spočívá ohrožení zdraví dítěte. Z předběžného opatření tedy nevyplývá, že by se okresní soud snažil zjistit konkrétní okolnosti týkající se stěžovatelů, např. cestou lékařské prohlídky dítěte, ani to, že by se zabýval možností méně extrémního zásahu do jejich rodinného života. Okresní soud ani předem nezjistil názor rodičů. Soud se pozastavil také nad tím, že během výkonu předběžného opatření, konkrétně v okamžiku, kdy se do bydliště stěžovatelů dostavil soudní vykonavatel a sociální pracovnice v doprovodu policie a lékaře, který u dítěte nezjistil žádné problémy, nepřicházelo již přehodnocení situace v úvahu. Za této situace nelze dle Soudu namítaný postup státu považovat za nezbytný pro dosažení sledovaného legitimního cíle. Proto shledal porušení článku 8 Úmluvy.

b) K tvrzenému porušení článku 13 Úmluvy

Jelikož stěžovatelé neměli na vnitrostátní úrovni k dispozici žádný účinný prostředek nápravy, kterým by mohli uplatnit své námitky porušení Úmluvy, Soud dospěl k závěru, že došlo k porušení článku 13 Úmluvy. V této souvislosti odkázal na své závěry na poli přijatelnosti stížnosti, dle kterých při zohlednění konkrétních okolností případu nelze za takový prostředek nápravy považovat žalobu na ochranu osobnosti, návrh na zrušení předběžného opatření ani řízení o náhradě škody podle zákona č. 82/1998 Sb. K posledně zmíněnému mimo jiné uvedl, že i kdyby byla žaloba na náhradu nemajetkové újmy podána ve lhůtě, neměla by šanci na úspěch. Vnitrostátní soudy totiž konstatovaly, že nehledě na otázku promlčení by žalobě nebylo možné vyhovět, protože předběžné opatření nebylo zrušeno pro nezákonnost, jak to vyžaduje zákon č. 82/1998 Sb.

C. SPRAVEDLIVÉ ZADOSTIUČINĚNÍ

Soud zamítl požadavek na přiznání nemajetkové újmy, neboť shledal, že za konkrétních okolností případu postačuje k nápravě nemajetkové újmy, kterou stěžovatelé utrpěli, jím konstatované porušení Úmluvy. Stěžovatelům byla proto přiznána toliko náhrada nákladů řízení ve výši 3 tis. eur.

Execution of the judgment of the European Court of Human Rights in case no. 43643/10 – *Hanzelkovi v. the Czech Republic*

Action Plan submitted by the Czech Government on 2 October 2015

In its judgment of 11 December 2014, which became final in accordance with Article 44 § 2 b) of the Convention, the European Court of Human Rights (“the Court”) held that there was a violation of Articles 8 and 13 of the Convention. The case concerned a court-ordered interim measure requiring the return to hospital of a newborn baby and his mother, who had just given birth and had immediately gone home from the hospital, and the lack of any remedy by which to complain about the respective measure.

The present report is intended to inform the Committee of Ministers of individual and general measures of execution of the judgment in question.

I. INDIVIDUAL MEASURES

Just satisfaction awarded by the Court in the amount of 3,000 euros was paid to the applicants on 18 May 2015.¹

Furthermore, the applicant has filed a request for reopening of the proceedings before the Constitutional Court² on 11 September 2015.³ Such possibility may constitute an adequate individual measure afforded to the applicants (see, e.g., *mutatis mutandis*, *Öcalan v. Turkey*, no. 46221/99, judgment [GC] of 12 May 2005, § 210 *in fine*).

The Government consider that no other individual measures need to be adopted. The Government recall that the interim measure in question was quashed three days after its issuance, i.e. on 29 October 2007. At that time, the applicants had already been back at home from the maternity hospital. The Government therefore highlight that the restrictive measure at issue ceased to exist.

II. GENERAL MEASURES

A. VIOLATION OF ARTICLE 8 OF THE CONVENTION

As an underlying prerequisite, the Government point out that the legislation in force does not in any way require a mother and a newborn to remain in a maternity hospital for a certain period of time after delivery (see Act no. 372/2011 on Medical Services). It is, indeed,

---

¹ Details could be requested from the Office of the Czech Government Agent.

² Article 119 of the Constitutional Court Act as amended by Act no. 404/2012 provides, *inter alia*, that if the Constitutional Court has previously ruled in a case in which an international court finds a violation of human rights or fundamental freedoms guaranteed by an international treaty, it is possible to file a request for reopening of the proceedings in which the ruling was given. Article 119b provides, *inter alia*, that if Constitutional Court’s previous judgment (*nález*) was inconsistent with the decision adopted by the international court, it must set it aside. If the Constitutional Court sets aside its judgment, it deals anew with the original constitutional appeal and the new judgment should be based on the legal opinion of the international court.

³ File no. Pl.ÚS 23/15.

clear from the judgment in question that the issue at stake did not arise from the legislation in force *per se* but rather from a sequence of very specific circumstances of the case involving action taken by the maternity hospital, the social welfare authority and the court of first instance. In order to prevent similar violations, the Government took numerous steps to reinforce mothers' possibility to leave a maternity hospital as soon as she so wishes.

First, in its Bulletin no. 8/2013 published on 9 December 2013, the Ministry of Health issued new guidelines for maternity hospitals on a procedure of discharging newborns and mothers to their private homes after delivery. These guidelines replaced the previous guidelines of July 2005 (see §§ 37 and 76 of the judgment in the case at hand). Unlike the previous guidelines and practice, the new guidelines explicitly provide for the possibility of women with low-risk pregnancies to leave hospital shortly after birth, if they so wish (a possibility known as "outpatient childbirth"). The new guidelines consider this option as an alternative to the discharge of mothers and newborns after 72 hours after delivery, an option recommended by Czech medical associations (for more details on the new guidelines, see *Dubská and Krejzová v. the Czech Republic*, nos. 28859/11 and 28473/12, Chamber judgment of 11 December 2014, §§ 28 and 100).

Second, in May 2015, the Ministry of Health conducted an evaluation of the practical effectiveness of the new guidelines. According to the results of this evaluation, all State-run hospitals abide by the guidelines and a majority of them reflected the guidelines in their internal regulations, and educated healthcare personnel accordingly. Similarly, the maternity hospital in Hořovice in which the applicant had given birth, confirmed in writing, upon the request of the Office of the Government Agent, that it follows the new guidelines.

Third, the Ministry of Labour and Social Affairs organized two two-day seminars (4–5 June and 3–4 September 2015) for all social welfare authorities in the Czech Republic and informed them, in cooperation with the Office of the Government Agent, about the Court's conclusions in the case at hand and consequences arising for them from the judgment. In this context, they were informed *inter alia* about the new guidelines of the Ministry of Health (see above).

Fourth, the Ministry of Labour and Social Affairs sent to all social welfare authorities a translation of the full judgment of the Court with a methodical guidance emphasizing in sum that (i) the mere fact that a mother with a newborn leaves hospital before the recommended 72 hours is not *per se* a legitimate reason for filing a request for interim measure to a court; (ii) the request, if filed, must be based on concrete and specific reasons that newborn's life or health is in real and imminent danger, i.e. general information about newborn's health will not suffice for filing such request; (iii) a maternity hospital must describe concrete serious health complications throughout the childbirth process which would substantiate the need for newborn's stay in hospital after delivery.

Fifth, amended instruction no. 142/2007-ODS-Org. of the Ministries of Justice, Interior, Health, Education and Labour and Social Affairs on the procedure for the enforcement of decisions in custody matters of minors provides that the personnel of a social welfare authority present during the enforcement of a court's decision (including of an interim measure) can propose discontinuation of the enforcement of such decision to the bailiff, if it could negatively influence the child's mental or emotional development (Article 7(2) of the instruction). It is expected that this amendment of the instruction shall enter into force by the end of October 2015.

Sixth, selected domestic courts were informed about the Court's judgment and consequence arising from it.

In sum, these measures should prevent situations similar to that of the applicants from happening again. In particular, maternity hospitals and social welfare authorities should not resort to precipitate steps anymore, when a mother leaves a maternity hospital with her child soon after delivery.

B. VIOLATION OF ARTICLE 13 OF THE CONVENTION

The Ministry of Justice drafted an amendment to the Code of Civil Procedure which shall ensure that an appellate court in the proceedings on interim measures shall determine upon request whether an interim measure which has lost its effect or has already been quashed has been unlawful.

After such declaratory statement of the appellate court, this legislative change read in conjunction with the existing practice and case law of domestic courts will allow the injured party to seek compensation under Article 8 of Act no. 82/1998 (see, e.g., decision of the Supreme Court of 13 July 2011, File no. 28 Cdo 4158/2009; see also judgment of the Constitutional Court of 23 February 2012, File no. II.ÚS 2159/2011).

III. CONCLUSION

The Government of the Czech Republic conclude that all the necessary measures to execute the judgment in relation to Article 8 have been taken.

As to the issue identified by the Court under Article 13 of the Convention, the Government will provide the Committee of Ministers with an update on advancement in respect of the proposed legislative amendment of the Code of Civil Procedure by 30 June 2016.

*
* *

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky
před Evropským soudem pro lidská práva

Rozsudky Soudu proti jiným státům

Podkladový materiál k bodu 4 programu

ANOTACE ROZSUDKU EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA ZE DNE 10. BŘEZNA 2015 VE VĚCI č. 14793/08 – Y. Y. PROTI TURECKU

Senát bývalé druhé sekce Soudu rozhodl jednomyslně o porušení článku 8 Úmluvy v souvislosti s tím, že vnitrostátní soudy zamítly žádost stěžovatele o udělení souhlasu s operativní změnou pohlaví pro nesplnění podmínky trvalé neplodnosti. Soud stěžovateli přiznal náhradu nemajetkové újmy ve výši 7 500 eur.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel je transsexuál, který se narodil jako žena, ale od dětství se považoval za muže. V roce 2005 požádal příslušný vnitrostátní soud o souhlas s operativní změnou pohlaví. Podle tureckého občanského zákoníku bylo za účelem právní změny pohlaví nutné získat postupně dva soudní souhlasy: nejprve se samotnou operativní změnou pohlaví a následně – po úspěšném provedení operace – se zapsáním této změny do matriky. První z uvedených souhlasů přitom zákon podmiňoval mj. trvalou neplodností žadatele. Jelikož stěžovatel zmíněnou podmínku nesplňoval, prvostupňový soud jeho žádost o udělení souhlasu s operativní změnou pohlaví zamítl. Opravné prostředky proti tomuto rozhodnutí skončily neúspěchem.

V roce 2008 stěžovatel podal stížnost k Soudu. V roce 2013 na vnitrostátní úrovni znovu zažádal o souhlas s operativní změnou pohlaví a příslušný soud mu tentokrát vyhověl.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že původním postupem vnitrostátních soudů došlo k porušení jeho práva na respektování soukromého života podle článku 8 Úmluvy.

Soud předně odmítl námitku vlády, dle které stěžovatel pozbyl postavení oběti ve smyslu článku 34 Úmluvy, jelikož vnitrostátní soud v mezidobí vydal rozhodnutí v jeho prospěch. Soud připomněl, že rozhodnutí či opatření, které je pro stěžovatele příznivé, ještě samo o sobě nemusí vést k tomu, že dotčená osoba ztratí postavení oběti, pokud současně vnitrostátní orgány výslovně nebo fakticky neuznají a nenapraví namítané porušení (*Gäfgen proti Německu*, č. 22978/05, rozsudek velkého senátu ze dne 1. června 2010, § 115). V projednávané věci k uznání porušení stěžovatelových práv nedošlo.

Soud dále poukázal na svá předchozí rozhodnutí týkající se transsexuálů, v nichž konstatoval, že článek 8 Úmluvy zaručuje mj. právo této skupiny osob na osobní rozvoj a na fyzickou i morální integritu (*Christine Goodwin proti Spojenému království*, č. 28957/95, rozsudek velkého senátu ze dne 11. července 2002, § 90). Soud nicméně upozornil na to, že zatímco v dosavadních případech se zabýval stížnostmi osob, které už absolvovaly operativní změnu pohlaví, projednávanou stížností vznesla osoba, která k uvedené změně nezískala souhlas příslušných orgánů; jde tudíž o otázku, jaké podmínky lze v souladu s článkem 8 stanovit pro umožnění operativní změny pohlaví, resp. zda mezi tyto podmínky lze zařadit i trvalou neplodnost žadatele.

Soud uznal, že v projednávané věci měl namítaný zásah do práva na respektování soukromého života v souladu s čl. 8 odst. 2 zákonný základ. Pokud jde o legitimní cíl, žalovaná vláda uvedla, že regulace operativní změny pohlaví sleduje ochranu obecného zájmu, neboť se snaží zabránit tomu, aby docházelo k banalizaci těchto zákroků či jejich zneužívání v rámci sexuálního průmyslu. Soud ale neshledal tento argument přesvědčivým. Vláda dále zmínila ochranu jednotlivce, jelikož se jedná o nevratný zákrok provázený zdravotními riziky. Dle Soudu lze uvedený cíl podřadit pod „ochranu zdraví“ ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Soud však zároveň podotkl, že žalovaná vláda se v této souvislosti nevyjadřuje konkrétně k podmínce trvalé neplodnosti žadatele o operativní změnu pohlaví, o níž v projednávané věci jde především. Vzhledem ke svým dalším závěrům Soud nicméně nepovažoval za potřebné zabývat se otázkou existence legitimního cíle namítaného zásahu blíže.

V dalším kroku Soud zkoumal, zda byl namítaný zásah „nezbytný v demokratické společnosti“. Úvodem zdůraznil, že projednávaná věc se týká práva stěžovatele definovat svou genderovou identitu, které patří do jádra práva na sebeurčení (*Van Kück proti Německu*, č. 35968/97, rozsudek ze dne 12. června 2003, § 73). Soud dále připomněl, že při výkladu a uplatňování Úmluvy je nutné zachovávat dynamický a evolutivní přístup (*Stafford proti Spojenému království*, č. 46295/99, rozsudek velkého senátu ze dne 28. května 2002, § 68) a posuzovat vzniklé otázky „ve světle současných podmínek“ (*Tyrer proti Spojenému království*, č. 5856/72, rozsudek ze dne 25. dubna 1978, § 31). V projednávané věci je proto dle Soudu namísto přihlédnout k vývoji mezinárodního a evropského práva, jakož i právní úpravy a praxe členských států Rady Evropy. Soud tu poukázal na skutečnost, že v mnoha evropských státech existuje možnost právního uznání změny pohlaví, byť tato možnost bývá často podmíněna operačním zákrokem nebo neplodností žadatele. Soud nicméně zároveň připomněl, že nedostatku důkazů o společném evropském přístupu k daným právním a praktickým problémům je třeba přikládat menší váhu než jasnému a nepopíratelnému mezinárodnímu trendu ve prospěch nejenom zvýšené společenské akceptace transsexuálů, ale i právního uznání jejich nové genderové identity (*Christine Goodwin*, cit. výše, § 85). Právo transsexuálů na osobní rozvoj a na fyzickou i morální integritu v plném rozsahu totiž nelze považovat za kontroverzní otázku, která vyžaduje uplynutí času, abychom lépe porozuměli předmětným záležitostem (tamtéž, § 90). Na tomto místě Soud upozornil především na rezoluci Parlamentního shromáždění Rady Evropy týkající diskriminace na základě sexuální orientace a genderové identity, přijatou v roce 2010, která mj. vyzývá členské státy, aby nepodmiňovaly právní uznání změny pohlaví povinností podrobit se sterilizaci či jiným zdravotním zákrokům. Soud rovněž poznamenal, že v některých členských státech došlo v poslední době ke zrušení požadavku neplodnosti či sterilizace jako podmínky pro právní uznání změny pohlaví.

V této souvislosti Soud poukázal na zvláštnost tureckého práva: zatímco ve většině států, které pro právní uznání změny pohlaví vyžadují operační zákrok nebo hormonální léčbu, je sterilizace či neplodnost posuzována až po skončení tohoto zdravotního zákroku, v Turecku je trvalá neplodnost podmínkou již pro umožnění operativní změny pohlaví. Dle Soudu však není jasné, proč by neplodnost žadatele o operativní změnu pohlaví měla být prokázána ještě před samotnou touto změnou. V projednávané věci navíc stěžovatel tvrdil, že právní úprava platná v rozhodné době mu nedovolovala podrobit se dobrovolné sterilizaci. Soud nicméně shledal, že není nutné, aby se vyjádřil k otázce, zda měl stěžovatel přístup ke zdravotním službám, které by mu umožnily splnit požadavek trvalé neplodnosti: dle Soudu náležitý respekt k fyzické integritě dotčené osoby v každém případě vylučuje, aby tato byla nucena podrobit se uvedeným zákrokům. Požadavek trvalé neplodnosti pro umožnění operativní změny pohlaví se z hlediska argumentů předložených žalovanou vládou nejvíce vůbec nezbytným. I za předpokladu, že původní odmítnutí žádosti stěžovatele spočívalo na relevantním důvodu, nejednalo se o důvod dostatečný.

Namítaný zásah do práva stěžovatele na respektování soukromého života tedy dle Soudu nelze označit za „nezbytný v demokratické společnosti“. Změna přístupu vnitrostátního soudu, který v roce 2013 vyhověl nové žádosti stěžovatele přesto, že u něj v mezidobí nedošlo ke ztrátě plodnosti, toto

konstatování potvrzuje. Soud proto rozhodl, že tím, že žalovaný stát stěžovateli léta upíral přístup k operativní změně pohlaví, porušil jeho právo na respektování soukromého života chráněného článkem 8 Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

Soudkyně Keller a soudce Spano se ve svém souhlasném stanovisku předně pozastavili nad tím, že Soud ponechal bez odpovědi otázku, zda namítaný zásah sledoval jeden z legitimních cílů stanovených v čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Dle jejich názoru mohl rozsudek skončit už na tomto místě a omezit se na konstatování, že vláda neprokázala existenci žádného relevantního legitimního cíle. Místo toho Soud pokračoval k otázce přiměřenosti zásahu. Je však otázkou, jak přistoupit k poměrování dotčených zájmů, tj. na jedné straně legitimního cíle sledovaného státem a na druhé straně práv jednotlivce, pokud první z těchto zájmů není definován. Z odůvodnění rozsudku navíc není jasné, zda je dle Soudu podmínka trvalé neplodnosti pro umožnění operativní změny pohlaví v rozporu s článkem 8 jako taková, nebo pouze za specifických okolností projednávané věci. S přihlédnutím k existující judikatuře Soudu týkající se nucených sterilizací (např. *V. C. proti Slovensku*, č. 18968/07, rozsudek ze dne 8. listopadu 2011), jakož i k různým dokumentům přijatým v posledních letech na mezinárodní úrovni a k nedávným rozhodnutím některých ústavních a odvolacích vnitrostátních soudů v Evropě lze nicméně tvrdit, že pokud je sterilizace jedinou možností, jak získat souhlas s operativní změnou pohlaví, jedná se *de facto* o nucenou sterilizaci. V rámci posuzování přiměřenosti této podmínky je přitom nutné vzít v potaz, že jde o zásah, který má závažné a nevratné důsledky. Ačkoliv si v daném kontextu lze představit opatření mnohem méně tvrdá, Soud jejich existenci nezdůraznil. Konečně, jelikož Soud uznal, že projednávaná věc zasahuje do jádra práva na sebeurčení, prostor státu pro uvážení by měl být v této oblasti minimální.

Soudci Lemmens a Kūris ve svém souhlasném stanovisku upozornili, že rozsudek Soudu se týká výlučně otázky, zda lze v souladu s Úmluvou stanovit trvalou neplodnost jako podmínku přístupu k operativní změně pohlaví, nikoliv však otázky, zda lze v souladu s Úmluvou stanovit trvalou neplodnost jako podmínku právního uznání změny pohlaví. Soud dle jejich názoru postupoval správně, když se ke druhé z těchto otázek nevyjádřil, neboť nebyla předmětem projednávané stížnosti.

MOŽNÉ DŮSLEDKY PRO ČESKOU REPUBLIKU

V České republice tuto oblast upravuje především nový občanský zákoník, který s účinností od 1. ledna 2014 v § 29 odst. 1 stanoví: *„Změna pohlaví člověka nastává chirurgickým zákrokem při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů. Má se za to, že dnem změny pohlaví je den uvedený v potvrzení vydaném poskytovatelem zdravotních služeb.“* V důvodové zprávě k citovanému ustanovení není objasněno, proč zákonodárce považuje za nezbytné podmiňovat právní uznání změny pohlaví mj. sterilizací žadatele. Tato úprava patrně vychází z podmínek stanovených v zákoně č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, který nabyl účinnosti dne 1. dubna 2012. Podle § 21 odst. 1 tohoto zákona platí: *„Změnou pohlaví transsexuálních pacientů se pro účely tohoto zákona rozumí provedení zdravotních výkonů, jejichž účelem je provedení změny pohlaví chirurgickým zákrokem při současném znemožnění reprodukční funkce. Transsexuálním pacientem se rozumí osoba, u níž je trvalý nesoulad mezi psychickým a tělesným pohlavím (dále jen ‚porucha sexuální identifikace‘).“*

Ve věci *Y. Y. proti Turecku* stanovil turecký občanský zákoník pro účely právního uznání změny pohlaví trojstupeňový postup: nejprve musela dotčená osoba splnit podmínku trvalé neplodnosti, pak mohla žádat soud o souhlas s operativní změnou pohlaví a nakonec mohla žádat soud o souhlas

se zapsáním této změny do matriky. V rámci českého občanského zákoníku všechny tyto tři kroky splývají: z první věty § 29 odst. 1 podle všeho vyplývá, že v jednom a tom samém okamžiku dojde současně k operativní změně pohlaví, znemožnění reprodukční funkce i vzniku právních účinků změny pohlaví. Pro účely posouzení dopadu rozsudku ve věci *Y. Y. proti Turecku* na českou právní úpravu je každopádně relevantní, že pokud si (dosud plodná) osoba v České republice přeje podstoupit operativní změnu pohlaví, ve smyslu stávajících předpisů se musí současně podrobit znemožnění reprodukční funkce. Nezdá se tedy na první pohled, že by rozdíl mezi příslušnou tureckou a českou úpravou byl natolik zásadní, aby odůvodňoval odlišný závěr na poli článku 8 Úmluvy.

V této souvislosti lze rovněž zmínit, že v březnu 2015 vznesly dvě mezinárodní nevládní organizace (*Transgender Europe a ILGA-Europe*) proti České republice kolektivní stížnost k Evropskému výboru pro sociální práva při Radě Evropy. Ve stížnosti je namítáno, že zákonná podmínka sterilizace u osob usilujících o právní změnu pohlaví je porušením článku 11 Evropské sociální charty, který zaručuje právo na ochranu zdraví. Sterilizace je dle stížnosti zásadním zdravotním zákrokem s nevratnými důsledky pro zdraví fyzické i psychické. Každý zdravotní zákrok přitom v zásadě předpokládá informovaný souhlas dotčené osoby. Tento požadavek je však ohrožen, pokud je daným zdravotním zákrokem podmíněn přístup k určitému právu. V daném případě jde o právo na právní uznání genderové identity, které bylo na mezinárodní úrovni uznáno jako základní právo. V České republice je nicméně přístup k tomuto právu podmíněn „souhlasem“ se sterilizací, a to bez ohledu na skutečné přání dotčené osoby. Jinými slovy, transsexuálové musí volit mezi dvěma základními právy: právem na zdraví (které v sobě zahrnuje i právo nepodrobit se lékařskému zákroku) a právem na právní uznání nového pohlaví. I kdyby tedy některé osoby jinak nechtěly podstoupit sterilizaci, jsou za těchto podmínek *de facto* nuceny ji akceptovat. V žádném jiném kontextu přitom není považováno za odůvodněné, aby státní orgány prováděly sterilizaci proti vůli dotčených osob. Tato stížnost byla v září 2015 prohlášena za přijatelnou a Evropský výbor pro sociální práva se jí následně bude meritorně zabývat.